

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

OBSAH

Rozhodnutia a stanoviska vo veciach trestných

- 10. Vecná príslušnosť - I.** Okresný súd, na ktorý bola podaná obžaloba pre čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, musí vždy najskôr vyriešiť ako predbežnú otázku podľa § 7 ods. 1 Trestného poriadku naplnenie zákonných podmienok uvedených v § 41 ods. 3 Trestného zákona, t. j. či ide o pokračovací trestný čin ohľadne čiastkových útokov, pre ktoré boli podané rôzne obžaloby a na rôznych súdoch, o ktorých buď nebolo ešte rozhodnuté, resp. bolo už právoplatne, či neprávoplatne rozhodnuté.
- II.** Pokiaľ okresný súd pri riešení predbežnej otázky zistí, že čiastkový útok (útoky) je súčasťou toho ktorého pokračovacieho trestného činu, o ktorom už koná alebo konal okresný súd príslušný podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku, musí takto podanú obžalobu predbežne prejednať (v prípade trestných činov, ohľadne ktorých je príslušný konať samosudca, postupuje podľa § 350 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) podľa § 243 ods. 1 Trestného poriadku a podľa § 244 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku vysloviť svoju nepríslušnosť a postúpiť vec príslušnému súdu. 5
- 11. Dovolanie - I.** V prípade, ak bola vec právoplatne skončená zastavením trestného stíhania podľa § 223 ods. 1 z dôvodu § 11 ods. 1 písm. e) za použitia § 231 ods. 1 a § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, účinného do 1. januára 2006, nie je možné uplatniť niektorý z dovolacích dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku, nakoľko ide o také procesné ustanovenia zákona, ktoré nie sú v predmetnom ustanovení o dovolacích dôvodoch obsiahnuté.
- II.** Neprípustnosť trestného stíhania pre prekážku veci rozhodnutej „rei iudicatae“ sa viaže vždy na osobu obvineného pre ten istý skutok. Z tohto dôvodu prekážku „rei iudicatae“ môže vytvoriť len právoplatný rozsudok súdu alebo právoplatné rozhodnutie o zastavení trestného stíhania určitej konkrétnej osoby. 7
- 12. Účastníci konania v exekučnom konaní -** V exekučnom konaní, v ktorom sa vymáha povinnosť nahradiť trovy konania, uloženú správnomu orgánu v konaní o žalobe proti jeho rozhodnutiu podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, má povinný správny orgán spôsobilosť byť účastníkom konania. 12
- 13. Námietka premlčania -** Koncentračná zásada konania vyjadrená v ustanoveniach § 120 ods. 4 a § 205a O. s. p. sa netýka uplatnenia námietky premlčania, ibaže by uplatnenie námietky premlčania bolo spojené s neprípustným uplatňovaním nových skutočností a dôkazov. 15
- 14. Odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom —** Verejné vyhlásenie rozsudku je úkon súdu, ktorý je z hľadiska vecného, časového, miestneho a personálneho neopakovateľný a nezameniteľný s iným úkonom súdu. Ak súd účastníka neupovedomil zákonu zodpovedajúcim spôsobom o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku, odňal mu možnosť pred súdom konať [§ 237 písm. f) O. s. p.]; táto procesná vada konania je odstrániteľná len zrušením rozhodnutia vydaného v konaní, v ktorom k nej došlo. 18
- 15. Mandátna zmluva -** Ustanovenia Obchodného zákonníka, upravujúce mandátnu zmluvu, neriešia dôsledky prekročenia oprávnenia mandatárom, preto treba vychádzať zo všeobecnej právnej úpravy obsahnutej v Občianskom zákonníku pri úprave plnomocenstva. 21

- 16. Dovolanie** - Ak účastník konania súdny poplatok za odvolanie zaplatil až po lehote určenej súdom, ale do rozhodnutia o odvolaní, odvolací súd vychádza zo stavu, ktorý existuje v čase jeho rozhodovania. 24
- 17. Zmluva o dielo** - Objednávateľ diela (§ 536 Obchodného zákonníka) nemusí byť jeho vlastníkom, ani budúci vlastníkom a nemusí byť ani vlastníkom pozemku, na ktorom sa dielo realizuje..... 26
- 18. Iné poškodenie zdravia pri práci** - Ak bolo iné poškodenie zdravia pri práci, zistené podľa právnych predpisov, účinných do 1. januára 2004 prejednané a uznané za iné poškodenie zdravia pri práci na Celoslovenskom konzultačnom dni o chorobách z povolania, treba ho považovať za chorobu z povolania. 29
- 19. Prepočítanie výšky náhrady na stratu na zárobku** - Sociálna poisťovňa nie je oprávnená záväzne prepočítavať výšku náhrady za stratu na zárobku vyplácanú k 31.decembru 2003 (teda za obdobie pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení) a úrazovú rentu vyplácať od 1. januára 2004 v nižšej sume ako bola vyplácaná, a to ani vtedy, ak jej výška bola určená dohodou medzi zamestnávateľom a zamestnancom. Ak Sociálna poisťovňa napriek tomu výšku náhrady prepočítava a faktickým postupom dávku znižuje, odníma účastníkovi právo na súdnu ochranu, zaručenú v čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky. 32
- 20. Zmena pomerov pri prepočítaní výšky náhrady za stratu na zárobku** - Sociálna poisťovňa môže po 1. januári 2004 prepočítať opraviť, upraviť výšku náhrady za stratu na zárobku alebo rozhodnúť o zániku nároku na náhradu, vyplácanú k 31. decembru 2003 a považovanú po tomto dni za úrazovú rentu len vtedy, ak došlo k zmene podľa zákona o sociálnom poistení. 35

Rozhodnutia a stanoviská vo veciach trestných

10.

ROZHODNUTIE

I. Okresný súd, na ktorý bola podaná obžaloba pre čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, musí vždy najskôr vyriešiť ako predbežnú otázku podľa § 7 ods. 1 Trestného poriadku naplnenie zákonných podmienok uvedených v § 41 ods. 3 Trestného zákona, t. j. či ide o pokračovací trestný čin ohľadne čiastkových útokov, pre ktoré boli podané rôzne obžaloby a na rôznych súdoch, o ktorých buď nebolo ešte rozhodnuté, resp. bolo už právoplatne, či neprávoplatne rozhodnuté.

II. Pokiaľ okresný súd pri riešení predbežnej otázky zistí, že čiastkový útok (útoky) je súčasťou toho ktorého pokračovacieho trestného činu, o ktorom už koná alebo konal okresný súd príslušný podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku, musí takto podanú obžalobu predbežne prejednať (v prípade trestných činov, ohľadne ktorých je príslušný konať samosudca, postupuje podľa § 350 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) podľa § 243 ods. 1 Trestného poriadku a podľa § 244 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku vysloviť svoju nepríslušnosť a postúpiť vec príslušnému súdu.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. júla 2008, sp. zn. 2 Ndt 6/2008)

Najvyšší súd Slovenskej republiky v trestnej veci proti obvinenému M. Ž. uvedeným uznesením rozhodol, že vecne a miestne príslušným súdom na vykonanie konania v trestnej veci obvineného M. Z. vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 1 T 20/08 je Okresný súd Prešov.

Z o d ô v o d n e n i a :

Prokurátor Okresnej prokuratúry v Spišskej Novej Vsi podal 26. apríla 2007 na Okresnom súde Spišská Nová Ves obžalobu na M. Z., vedenú na tomto súde pod sp. zn. 5 T 59/07, pre skutok právne posúdený ako trestný čin falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 2 Trestného zákona.

Okresný súd Spišská Nová Ves uznesením zo 4. septembra 2007, sp. zn.

5 T 59/2007, predmetnú trestnú vec prerokoval na neverejnom zasadnutí a podľa § 243 ods. 1 Trestného poriadku s použitím § 244 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku ju postúpil na rozhodnutie Okresnému súdu Prešov.

Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že Okresný súd Prešov, ako súd príslušný podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku, prerokúva pod sp. zn.

6 T 102/2006 už inú trestnú vec tohto obvineného pre obzvlášť závažný zločin falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov v spolupáchateľstve podľa § 20, § 270 ods. 1, ods. 3 písm. b) Trestného zákona a iné.

Z tohto vyplýva, že skutok, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie obvineného na Okresnom súde Spišská Nová Ves je len čiastkovým útokom pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu páchaného organizovanou skupinou, vedeného na Okresnom súde Prešov.

S prihliadnutím na zásadu spoločného konania o trestných činoch toho istého obvineného (§18 ods. 1 Trestného poriadku) a na to, že na Okresnom súde Prešov sa vykonáva konanie o ťažšom zločine, je vhodnejšie, aby sa vec prejedнала na Okresnom súde Prešov.

Okresný súd Prešov uznesením z 27. marca 2008, sp. zn. 1 T 20/08, na neverejnom zasadnutí podľa § 244 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku z dôvodov uvedených v § 16 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku vyslovil svoju vecnú nepríslušnosť a podľa § 22 Trestného poriadku vec predložil na rozhodnutie sporu o príslušnosť Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd najbližšie obom sporiacim sa súdom spoločne nadriadený, podľa § 22 ods. 1 Trestného poriadku prerokoval vzniknutý spor o príslušnosť a zistil, že miestne a vecne príslušným súdom na konanie v trestnej veci obvineného M. Ž. je Okresný súd Prešov, ako súd príslušný podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku.

Najvyšší súd z predloženého spisového materiálu totiž zistil, že skutok, ktorý je obsahom obžaloby okresného prokurátora v Spišskej Novej Vsi z 25. apríla 2007, sp. zn. 1 Pv 58/06, je v zmysle § 122 ods. 10 Trestného zákona čiastkovým útokom pokračujúceho obzvlášť závažného zločinu falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov v spolupáchateľstve podľa § 20, § 270 ods. 1, ods. 3 písm. b) Trestného zákona, ktorý prejednáva Okresný súd Prešov, ako súd príslušný podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku.

Okrem toho, ustanovením § 41 ods. 3 Trestného zákona, účinného od 1. januára 2006, bol zavedený do Trestného zákona inštitút spoločného trestu. Uvedený inštitút nadväzuje na zmenu upravenú v § 9 ods. 2 Trestného poriadku, účinného od 1. januára 2006, t. j. že ak sa dôvod neprípustnosti trestného stíhania týka len niektorého z čiastkových útokov pokračujúceho trestného činu, nebráni to, aby sa zo zvyšnej časti takéhoto činu nevedlo trestné stíhanie.

Podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona, ak súd odsudzuje páchatel'a za ďalší čiastkový útok, ktorý tvorí súčasť pokračovacieho trestného činu, za ktorého iný čiastkový útok bol súdom prvého stupňa vyhlásený odsudzujúci rozsudok, ktorý už nadobudol právoplatnosť, zruší v rozsudku skorší výrok o vine o pokračovacom trestnom čine a trestných činoch spáchaných s ním v jednočinnom súbehu, celý výrok o treste, ako aj ďalšie výroky, ktoré majú v uvedenom výroku o vine svoj podklad. Súd pri viazanosti skutkovými zisteniami v zrušenom rozsudku znova rozhodne o vine za pokračovací trestný čin, vrátane čiastkového útoku, prípadne za trestné činy spáchané ním v jednočinnom súbehu, ako aj o spoločnom treste za pokračovací trestný čin, ktorý nesmie byť miernejší než trest uložený skorším rozsudkom. Súd prípadne rozhodne tiež o nadväzujúcich výrokoch, ktoré majú podklad vo výroku o vine.

Citované ustanovenie Trestného zákona takto rieši ukládanie trestov za trestné činy spáchané formou pokračovania v prípade, že z rôznych dôvodov nebude možné, aby sa jednotlivé čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu prerokovali v jednom konaní. Pretože jednotlivé čiastkové útoky vo svojom súhrne predstavujú jeden skutok, a teda ich zahrnutie do jedného skutku môže ovplyvniť okrem iného jeho právne posúdenie, súd okrem rozhodovania o uložení spoločného trestu musí znova rozhodnúť aj o vine, ako to vyplýva z dikcie citovaného zákonného ustanovenia.

V prípade, že ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu vyjde najavo až v konaní pred súdom z hľadiska aplikácie ustanovenia § 41 ods. 3 Trestného zákona, bude treba preto vyriešiť aj otázku, ktorý súd (pokiaľ obžaloby pre čiastkové útoky toho istého pokračovacieho trestného činu boli podané na rôznych súdoch) je príslušný rozhodnúť o spoločnom treste, ako je tomu aj v predmetnom prejednávanom prípade.

Okresný súd, ktorému napadne obžaloba pre čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, musí vždy vyriešiť najskôr budúci postup podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona ako predbežnú otázku podľa § 7 ods. 1 Trestného poriadku, t. j. či ide o pokračovací trestný čin ohľadne čiastkových útokov, pre ktoré boli podané rôzne obžaloby a na rôznych súdoch, o ktorých buď nebolo ešte rozhodnuté, resp. bolo už právoplatne, či neprávoplatne rozhodnuté.

Podľa výsledku vyriešenia predbežnej otázky bude buď sám pokračovať v konaní, alebo bude postupovať podľa § 22 ods. 1 Trestného poriadku.

Pokiaľ však okresný súd pri riešení predbežnej otázky zistí, že čiastkový útok (útoky) je súčasťou toho istého pokračovacieho trestného činu, o ktorom už koná, alebo konal okresný súd príslušný podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku, musí takto podanú obžalobu predbežne prejednať (v prípade trestných činov ohľadne ktorých je príslušný konať samosudca pristupuje podľa § 350 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) podľa § 243 ods. 1 Trestného poriadku a podľa § 244 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku vysloviť svoju nepríslušnosť a postúpiť vec príslušnému súdu.

Ako je z uvedeného už zjavné v prejednávanom prípade v časti útokov pokračujúceho obzvlášť závažného zločinu falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 20, § 270 ods. 1, ods. 3 písm. b) Trestného zákona rozhodol už Okresný súd Prešov, ako súd príslušný podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku, pričom rozsudok doposiaľ nenadobudol právoplatnosť.

Pretože čiastkový útok ohľadne ktorého bola podaná obžaloba na M. Ž. na Okresnom súde Spišská Nová Ves je súčasťou pokračovacieho trestného činu podľa § 20, § 270 ods. 1, ods. 3 písm. b) Trestného zákona, o ktorom už rozhodol Okresný súd Prešov a vzhľadom na to, že podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona súd pri ukladaní spoločného trestu za pokračovaciu trestnú činnosť vždy znova musí rozhodnúť aj o vine, je vylúčené, aby o spoločnom treste mohol rozhodovať iný súd ako súd príslušný podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku, t. j. v tomto prípade Okresný súd Prešov. Správne a v súlade so zákonom preto postupoval Okresný súd Spišská Nová Ves, pokiaľ trestnú vec obžalovaného M. Ž. postúpil na prekovanie Okresnému súdu Prešov.

11.

ROZHODNUTIE

I. V prípade, ak bola vec právoplatne skončená zastavením trestného stíhania podľa § 223 ods. 1 z dôvodu § 11 ods. 1 písm. e) za použitia § 231 ods. 1 a § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, účinného do 1. januára 2006, nie je možné uplatniť niektorý z dovolacích dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku, nakoľko ide o také procesné ustanovenia zákona, ktoré nie sú v predmetnom ustanovení o dovolacích dôvodoch obsiahnuté.

II. Neprípustnosť trestného stíhania pre prekážku veci rozhodnutej „rei iudicatae“ sa viaže vždy na osobu obvineného pre ten istý skutok. Z tohto dôvodu prekážku „rei iudicatae“ môže vytvoriť len právoplatný rozsudok súdu alebo právoplatné rozhodnutie o zastavení trestného stíhania určitej konkrétnej osoby.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. januára 2009,
sp. zn. 1 Tdo 44/2008)

Najvyšší súd Slovenskej republiky v trestnej veci proti obvinenému JUDr. V. R. uvedeným uznesením na podklade dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 29. mája 2008, sp. zn. 7 To 22/2008, podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky odmietol.

Z o d ť o v o d n e n i a :

Uznesením samosudcu Okresného súdu Michalovce zo dňa 10. januára 2008, sp. zn. 2 T 195/2003, podľa § 231 ods. 1 Trestného poriadku za použitia § 223 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu § 11 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 trestné stíhanie proti obvinenému JUDr. V. R. pre trestný čin nepriamej korupcie podľa § 162 ods. 1 Trestného zákona a proti obvinenému J. S. pre trestný čin nepriamej korupcie podľa § 162 ods. 2 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006, ktorej trestnej činnosti sa mali dopustiť na takom skutkovom základe, ako je to uvedené vo výrokovej časti obžaloby Krajskej prokuratúry Banská Bystrica č. Kv 35/03 z 13. októbra 2003, bolo zastavené.

Proti tomuto uzneseniu okresného súdu podal v zákonnej lehote sťažnosť okresný prokurátor, ktorú Krajský súd v Košiciach uznesením, sp. zn. 7 To 22/2008 zo dňa 29. mája 2008, podľa § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006, zamietol.

Podľa názoru okresného i krajského súdu trestné stíhanie obvinených JUDr. V. R. a J. Š. bolo neprípustné vzhľadom na prekážku veci právoplatne rozhodnutej, a to s poukazom na uznesenie prokurátora Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici, sp. zn. Kv 35/3 zo 7. apríla 2003, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 27. mája 2003. Týmto uznesením bolo podľa § 172 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006, zastavené trestné stíhanie proti obvinenému JUDr. J. G. pre trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160a ods. 1, ods. 2 Trestného zákona a proti obvineným JUDr. A. Ch. a JUDr. J. G., pre trestný čin podplácania spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2, § 161a ods. 1, ods. 2 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky podal proti uzneseniu krajského súdu dovolanie podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku s odôvodnením, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku.

V odôvodnení svojho dovolania uviedol, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu bol porušený zákon v prospech obvinených JUDr. V. R. a J. Š. v ustanoveniach § 11 ods. 1 písm. e), § 223 ods. 1 a § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006.

Zmyslom ustanovenia § 11 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 o neprípustnosti trestného stíhania je naplnenie zásady, že nikto — žiadna osoba - nemôže byť opätovne trestne stíhaný za ten istý skutok. Z doslovného znenia ustanovenia § 11 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku je zrejmé, že trestné stíhanie je neprípustné proti tomu, proti komu sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo právoplatným rozsudkom súdu, alebo bolo právoplatne zastavené.

Nie je možné preto stotožniť sa s názorom súdu, že trestné stíhanie sa nezastavuje voči osobám obvinených, ale pre skutok, ktorý mali spáchať. Prekážku „res iudicata“ môže vytvoriť jedine právoplatné rozhodnutie voči konkrétnej osobe obvinenej. Preto nestačí len totožnosť skutku, ale musí byť zachovaná aj totožnosť osoby obvinenej.

V ďalšej časti odôvodnenia dovolania generálny prokurátor uviedol, že v predmetnom prípade bolo právoplatne zastavené trestné stíhanie proti obvineným JUDr. G., JUDr. Ch. a JUDr. S., ktorých konanie síce tvorí súčasť celého inkriminovaného skutku, spoločne s konaním obvinených JUDr. R. a J. S., avšak proti týmto dvom obvineným trestné stíhanie zastavené nebolo, a preto nič nebránilo týmto obvineným naďalej trestne stíhať. Jednotlivé konania obvinených, i keď úzko spolu súvisia, vzájomne na seba nadväzujú a vo svojom súhrne tvoria inkriminovaný skutok ako celok, sú však oddeliteľné.

Podstatnou skutočnosťou je, že vo výrokovvej časti uznesenia Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici, sp. zn. Kv 35/3 zo dňa 7. apríla 2003, je jednoznačne uvedené, že trestné stíhanie sa zastavuje výlučne proti obvineným G., Ch. a S. a toto sa netýka obvinených R. a S., a preto ani nemôže byť dôvodom neprípustnosti ich trestného stíhania. Toto uznesenie preto netvorí prekážku veci právoplatne rozhodnutej vo vzťahu k ich trestnému stíhaniu a zákonné podmienky pre zastavenie trestného stíhania voči nim neboli splnené.

Z uvedených dôvodov generálny prokurátor Slovenskej republiky navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil, že napadnutým uznesením Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 7 To 22/2008 z 29. mája 2008, ako aj v konaniach, ktoré tomuto rozhodnutiu predchádzalo, bol porušený zákon v prospech obvinených JUDr. V. R. a J. Š. v ustanoveniach § 11 ods. 1 písm. e), § 223 ods. 1, § 231 ods. 1 a § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006, následne aby toto uznesenie, ako aj predchádzajúce rozhodnutie Okresného súdu Michalovce, sp. zn. 2 T 195/2003 z 10. januára 2008, zrušil a prikázal tomuto súdu, aby vec v potrebnom rozsahu opätovne prerokoval a rozhodol.

Obvinený JUDr. V. R. vo svojom vyjadrení k dovolaniu generálneho prokurátora, podaného prostredníctvom obhajcu JUDr. M. K. uviedol, že právoplatné uznesenie Krajského súdu v Košiciach, považuje za správne a zákonné. Podľa jeho názoru ak dôjde k zastaveniu trestného stíhania podľa §172 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zákona (č. 141/1961 Zb.) z dôvodu, že je nepochybné, že sa nestal skutok, pre ktorý sa trestné stíhanie vedie, toto rozhodnutie sa musí vzťahovať na všetkých obvinených. Trestné stíhanie sa v danom prípade zastavuje z dôvodu, že sa skutok nikdy nestal, a teda za skutok, ktorý sa nestal, nie je možné kohokoľvek stíhať, teraz ani nikdy v budúcnosti. Takéto rozhodnutie je platné voči všetkým a ak zostane zachovaná totožnosť skutku, čo je v danom prípade nepochybné, zakladá takéto rozhodnutie prekážku „res iudicata“.

Preto navrhol, aby dovolací súd dovolanie generálneho prokurátora podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol, resp. aby dovolanie podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie zamietol. Vecne totožnú právnu argumentáciu i návrh na rozhodnutie dovolacieho súdu obvinený JUDr. V. R. uviedol aj vo vyjadrení podanom prostredníctvom obhajcu JUDr. J. F.

Najvyšší súd, ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku), predovšetkým skúmal, či má podané dovolanie všetky obsahové a formálne náležitosti, či je prípustné, a či bolo podané oprávnenou osobou a pritom dospel k nasledujúcim záverom:

Podľa § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolaním možno napadnúť len právoplatné rozhodnutie súdu, ktorým bola vec právoplatne skončená. V posudzovanom prípade je napadnutým rozhodnutím uznesenie Krajského súdu v Košiciach, ako odvolacieho súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť okresného prokurátora proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce, ktorým bolo trestné stíhanie obvinených JUDr. V. R. a J. Š. zastavené.

Dovolanie podal generálny prokurátor Slovenskej republiky, bolo preto podané osobou oprávnenou podľa § 369 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku a k jeho podaniu došlo na Okresnom súde Michalovce, t. j. v mieste podľa § 370 Trestného poriadku.

V dovolaní musí byť ďalej uvedené, z akých dôvodov je rozhodnutie napadané tak, aby bolo zrejmé, v ktorej časti sa rozhodnutie napáda, a aké chyby sa vytykajú rozhodnutiu alebo konaniu, ktoré rozhodnutiu predchádzalo. Generálny prokurátor poukazuje na dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, teda na to, že napadnuté rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

V dovolacej námietke generálny prokurátor namieta zákonnosť aplikácie ustanovení § 11 ods. 1 písm. e), § 231 ods. 1, § 223 ods. 1 a § 148 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 a domáha sa preto zrušenia znesenia Krajského súdu v Košiciach, ktorým bolo trestné stíhanie obvinených, zamietnutím sťažnosti okresného prokurátora, právoplatne zastavené.

Z obsahu relevantného spisového materiálu vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa PZ ČVS: KUV-17/OWK-2002 zo dňa 25. apríla 2002 bolo podľa § 163 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 vznesené obvinenie obvineným JUDr. J. G. pre trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160a ods. 1. a ods. 2 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 a obvineným JUDr. V. R., JUDr. A. Ch., J. Š. a JUDr. J. G. pre trestný čin podplácania spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 k § 161a ods. 1. ods. 2 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006, a to na tom skutkovom základe, že v presne nezistenom čase v priebehu mesiaca január 2002 v Humennom, JUDr. V. R. a JUDr. A. Ch. po predchádzajúcej spoločnej dohode s J. S. a JUDr. J. G. a po tom ako JUDr. V. R. dňa 27. decembra 2001 vo svojom rodinnom dome č. 154 v obci S. nad T., časť Z., okr. K. — okolie od J. S. prevzal sumu 100 000 - Sk, JUDr. V. R. a JUDr. A. Ch. prišli do H. za JUDr. J. G., kde sa dohodli, že tento, ako okresný prokurátor Okresnej prokuratúry v Humennom, ktorý mal prokurátorský dozor nad trestným spisom Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru v Humennom v trestnej veci proti obvinenej T. R. a obvinenému M. R., stíhaných pre trestný čin podľa § 148c ods. 1 Trestného zákona, ktorí ako obvinení boli dňa 22. decembra 2001 na základe návrhu prokurátora Okresnej prokuratúry v Humennom, sudcom Okresného súdu Humenné vzatí do väzby z dôvodov podľa § 67 ods. 1 písm. b), písm. c) Trestného poriadku, týchto ako dozorujúci prokurátor prepustí z väzby v priebehu 10 až 14 dní od prijatia uvedenej sumy.

Na základe uznesenia Generálneho prokurátora Slovenskej republiky zo dňa 16. januára 2002 bola vec odňatá z výkonu prokurátorského dozoru Krajskému prokurátorovi v Košiciach a následne aj Krajskému prokurátorovi v Nitre (uznesením zo dňa 4. marca 2003) a výkonom prokurátorského dozoru bol poverený Krajský prokurátor v Banskej Bystrici.

Následne uznesením prokurátora Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici, sp. zn. Kv 35/03, bolo podľa § 172 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 (teda z dôvodu, že je nepochybné, že sa nestal skutok, pre ktorý sa trestné stíhanie vedie) bolo trestné stíhanie proti obvineným JUDr. J. G., JUDr. A. Ch. a JUDr. J. G. zastavené. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 27. mája 2003.

Dňa 15. októbra 2003 Krajský prokurátor v Banskej Bystrici podal na Okresný súd Košice - okolie obžalobu (zo dňa 13. októbra č. Kv 35/03 na obvinených JUDr. V. R. pre trestný čin nepriamej korupcie podľa § 162 ods. 1 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 a na obvineného J. S. pre trestný čin nepriamej korupcie podľa § 162 ods. 2 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006), ktoré trestné činy mali spáchať tak, že

obvinený JUDr. V. R. dňa 10. januára 2002 vo svojom rodinnom dome č. 154 v obci S. nad T., časť Z. okres K. — okolie od obvineného J. S. prevzal 100 000.- Sk, v presne nezistenom čase v januári 2002 po predchádzajúcej dohode s obvineným J. Š. išiel JUDr. V. R. do Humenného za okresným prokurátorom JUDr. J. G., ktorý vykonával prokurátorský dozor v trestnej veci Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru v Humennom obvinenej T. R., nar. X. a obvineného M. R., nar. X. obvinených pre trestný čin porušovania predpisov o štátnych technických opatreniach na označenie tovaru podľa § 148c ods. 1 Trestného zákona, ktorí boli dňa 22. decembra 2001 vzatí sudcom Okresného súdu Humenné do väzby z dôvodov uvedených v ustanovení § 67 ods. 1 písm. b), písm. c) Trestného poriadku, s úmyslom pôsobiť na okresného prokurátora v Humennom, aby obvinených T. R. a M. R. ako dozorujúci prokurátor prepustil z väzby v priebehu desiatich až štrnástich dní, v priebehu rozhovoru s JUDr. J. G. bagatelizoval dôvody väzby obvinených, pričom o prevzatí sumy 100 000,- Sk na účely pôsobenia na prepustenie z väzby nikoho neinformoval.

Z obsahu trestného spisu ďalej vyplýva, že po vykonaní dokazovania na hlavnom pojednávaní Okresný súd Michalovce rozsudkom, sp. zn. 2 T 195/2003 zo dňa 25. júla 2006, rozhodol o vine oboch obvinených a uložil im nepodmienečné tresty odňatia slobody.

V nadväznosti na to, na základe odvolaní obvinených Krajský súd Košice uznesením, sp. zn. 7 To 131/2006 zo dňa 25. apríla 2007, podľa § 258 ods. 1 písm. b), písm. c) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006, zrušil rozsudok okresného súdu v celom rozsahu a podľa § 259 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 vrátil vec prvostupňovému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Následne uznesením Okresného súdu Michalovce, sp. zn. 2 T 191V/2003 zo dňa 10. januára 2008, podľa § 231 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 za použitia § 223 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 z dôvodov § 11 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 trestné stíhanie obvinených JUDr. V. R. a J. Š. pre uvedené trestné činy bolo zastavené.

Sťažnosť, ktorou vyššie uvedené rozhodnutie okresného súdu napadol okresný prokurátor, bola uznesením Krajského súdu Košice, sp. zn. 7 To 22/2008 zo dňa 29. mája 2008, podlá § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006 zamietnutá.

Najvyšší súd zistil, že v predmetnej veci dovolanie generálneho prokurátora je, z hľadiska vecného, nepochybne správne. Dovolací súd, v súlade s názorom dovolateľa zdôrazňuje, že neprípustnosť trestného stíhania pre prekážku veci rozhodnutej „rei iudicatae“ sa viaže vždy na osobu obvineného a nie iba skutok. Takáto interpretácia ustanovenia jednoznačne a nepochybne vyplýva nie len zo samotnej podstaty zásady ne bis in idem, ale aj z doslovného výkladu ustanovenia § 11 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006. Prekážku „rei iudicatae“ môže vytvoriť len právoplatný rozsudok súdu alebo právoplatné rozhodnutie o zastavení trestného stíhania určitej konkrétnej osoby.

Keďže v predmetnom prípade bolo trestné stíhanie vyššie citovaným uznesením prokurátora Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici zastavené len vo vzťahu k obvineným JUDr. J. G., JUDr. A. Ch. a JUDr. J. G. toto rozhodnutie predstavuje prekážku veci rozhodnutej len voči týmto obvineným a nie aj voči obvineným JUDr. V. R. a J. Š. Skutočnosť, že osoby týchto obvinených sú uvedené v skutkovej vete, ešte neznamená, že ich konanie nie je skutkovo oddeliteľné a následne žalovateľné samostatne. Preto toto právoplatné zastavujúce uznesenie nevytvára prekážku „rei iudicatae“ voči obvineným JUDr. V. R. a J. Š.

Z pohľadu uvedeného právneho stanoviska Najvyšší súd Slovenskej republiky v súlade s argumentáciou dovolateľa je toho názoru, že dovolaním napadnutým uznesením Krajského súdu Košice a predchádzajúcim rozhodnutím Okresného súdu Michalovce bolo rozhodnuté o zastavení trestného stíhania obvinených JUDr. V. R. a J. S. bez toho, aby boli splnené zákonné podmienky na takéto rozhodnutie. Nesporne bol teda porušený zákon v ich prospech v procesných ustanoveniach § 11 ods. 1 písm. e), § 223 ods. 1, § 231 ods. 1 a § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006.

Pretože dovolanie je možné podať len z dôvodov uvedených v § 371 Trestného poriadku, bolo ďalej treba posúdiť, či generálnym prokurátorom Slovenskej republiky nepochybne vecne správne vznesené námietky, napĺňajú ním uplatnený zákonom stanovený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ktorého existencia je súčasne nevyhnutnou podmienkou vykonania prieskumu napadnutého rozhodnutia dovolacím súdom.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku možno dovolanie podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

V medziach tohto dovolacieho dôvodu potom možno namietat', že skutok zistený súdom bol nesprávne právne kvalifikovaný, pretože právne posúdenie nezodpovedá tomu, ako bol skutok v skutkovej vete výroku o vine popísaný.

V posudzovanom prípade síce dovolateľ formálne deklaroval dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, avšak bez toho, aby v dovolaní uplatnil námietky, ktoré by mu svojím obsahom zodpovedali.

Najvyšší súd je pritom viazaný uplatnenými dovolacími dôvodmi (§ «385 ods. 1 Trestného poriadku) a nie je povolaný k revízii napadnutého rozhodnutia z vlastnej iniciatívy. V tejto súvislosti treba však zdôrazniť, že dôvod namietaný dovolateľom nezodpovedá žiadnemu z dôvodov dovolania prípustných podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku. Trestný poriadok totiž neobsahuje taký dovolací dôvod, ktorý by bolo možné uplatniť pri porušení vyššie uvedených procesných ustanovení zákona, týkajúcich sa právoplatného rozhodnutia o zastavení trestného stíhania.

Z uvedeného je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky podľa § 371 Trestného poriadku, a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku jeho dovolanie na neverejnom zasadnutí odmietol.

**Rozhodnutia a stanoviská vo veciach občianskoprávných, obchodných
a správnych**

12.

ROZHODNUTIE

V exekučnom konaní, v ktorom sa vymáha povinnosť nahradit' trovy konania uloženú správne mu orgánu v konaní o žalobe proti jeho rozhodnutiu podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, má povinný správny orgán spôsobilosť byť účastníkom konania.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. októbra 2009, sp. zn. 3 Cdo 180/2009)

Okresný súd Trenčín uznesením z 10. júla 2007, č. k. 63 Er 1256/2006-33, vyhlásil exekúciu za neprípustnú a zastavil ju. V odôvodnení uviedol, že okruh účastníkov exekučného konania je vymedzený ustanovením § 37 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) — ďalej len „Exekučný poriadok“; oprávneným je ten, kto podal návrh na vykonanie exekúcie a povinným ten, proti komu návrh smeruje. Oprávnený a povinný musia mať spôsobilosť byť účastníkmi exekučného konania a procesnú spôsobilosť podľa § 251 ods. 4 O. s. p. v spojení s § 19 O. s. p. a § 20 O. s. p. Spôsobilosť byť účastníkom konania upraveného v piatej časti Občianskeho súdneho poriadku nezakladá povinnému aj spôsobilosť byť účastníkom exekučného konania. Vychádzajúc zo zákona č. 321/2002 Z. z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky, súd uzavrel, že ozbrojené sily ani ich zložky nemajú spôsobilosť mať práva a povinnosti. Povinný, ktorý je zložkou ozbrojených sil, nemá z tohto dôvodu spôsobilosť byť účastníkom exekučného konania. Súd vzhľadom na to vyhlásil exekúciu za neprípustnú a zastavil ju [§ 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku].

Na odvolanie oprávnených Krajský súd v Trenčíne uznesením z 5. mája 2009, sp. zn. 19 CoE 66/2008, uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil a vyslovil, že proti tomuto rozhodnutiu je prípustné dovolanie. V odôvodnení uviedol, že V. Slovenskej republiky vystupovalo v procesnom postavení žalovaného v súdnom konaní, ktoré je vedené na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 11S 21/2003. V uvedenej veci išlo o preskúmanie rozhodnutia V. Slovenskej republiky a so zreteľom na osobitné ustanovenie § 250 ods. 4 O. s. p. priznávajúce postavenie žalovaného správne mu orgánu, ktorý rozhodol v poslednom stupni, malo V. Slovenskej republiky v danom konaní spôsobilosť byť účastníkom konania; v predmetnom konaní mu bola právoplatným a vykonateľným uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. decembra 2005, sp. zn. 5 SŽ-o-KS 137/2005, v spojení s opravným uznesením z 30. marca 2006, ktorým bol zmenený (vo výroku o náhrade trov konania) rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 3. augusta 2005, č. k. 11 S 21/2003-55, uložená povinnosť nahradit' žalobcovi trovy tohto konania. V danej exekučnej veci je toto rozhodnutie exekučným titulom. Pri vymáhaní sumy, priznanej týmto rozhodnutím, ale v exekučnom konaní nemožno prehliadnuť, že povinný nie je právnickou osobou v zmysle § 18 a nasl. Občianskeho zákonníka; je iba organizačnou zložkou O. s. Slovenskej republiky, ktorá je výkonným prvkom obrany Slovenskej republiky. Povinný teda v danom prípade nemá hmotnoprávnu spôsobilosť (spôsobilosť mať práva a povinnosti), a preto nemá ani spôsobilosť byť účastníkom exekučného konania (§ 19 O. s. p. a § 37 ods. 1 Exekučného poriadku). Subjektom, ktorý je v danej exekučnej veci hmotnoprávne spôsobilý, je Slovenská republika — M. o. Slovenskej republiky. Z uvedených dôvodov považoval odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa za vecne správne, a preto ho podľa § 219 O. s. p. potvrdil. Výrok, ktorým vyslovil prípustnosť dovolania, odôvodnil tým, že jeho rozhodnutie je po právnej stránke zásadneho významu pri riešení otázky, či „je možné viesť exekúciu proti povinnému bez právnej subjektivity — organizačnej zložke ozbrojených sil Slovenskej republiky, ak exekučným titulom je právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu vydané v občianskom súdnom konaní podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, v ktorom konaní jej bola priznaná spôsobilosť byť účastníkom konania“.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podali oprávnení dovolanie. Uviedli, že napadnuté uznesenie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.]. Navrhli, aby dovolací súd zmenil uznesenie odvolacieho súdu tak, že námietky povinného proti exekúcii zamietá. Nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom dovolatelia videli v tom, že správny orgán, ktorý má spôsobilosť byť účastníkom konania v správnom súdnom konaní, má aj spôsobilosť byť účastníkom exekučného konania ako povinný v prípade, ak neplní povinnosť uloženú vykonateľným súdnym rozhodnutím.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), ktorí sú zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom [§ 239 ods. 2 písm. a) O. s. p.], preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie oprávnených je dôvodné. Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Podľa § 239 ods. 2 písm. a) O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil

vo výroku svojho potvrdzujúceho uznesenia, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

V zmysle § 237 O. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku i uzneseniu), ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania,
- c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný,
- f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom,
- g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolatelia existenciu procesných vád konania v zmysle § 237 písm. a) až e) a g) O. s. p. netvrdili a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či postupom odvolacieho súdu nebola dovolateľom odňatá možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom [§ 237 písm. i) O. s. p.] sa rozumie závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizáciu tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok za účelom ochrany jeho práv. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. i) O. s. p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní (i exekučnom) postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a jeho procesný postup viedol k znemožneniu realizácie procesných oprávnení účastníka konania. Judikatúra dovolacieho súdu za prípad odňatia možnosti pred súdom označuje aj postup súdu, ktorý sa z určitého procesného dôvodu odmieta zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmieta odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané.

Zo spisu vyplýva, že dôvodom, so zreteľom na ktorý súdy zastavili exekúciu [§ 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku] mal byť neodstrániteľný nedostatok podmienky konania — spôsobilosti toho, kto je oprávnenými označený za povinného, byť účastníkom exekučného konania. Súdy vychádzali z toho, že povinný nie je právnickou osobou (§ 18 Občianskeho zákonníka), nemá hmotnoprávnu subjektivitu, preto nemá ani spôsobilosť byť účastníkom exekučného konania. Tento ich právny názor nie je v danom prípade správny.

Zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku prichádza do úvahy, ak nie je daný iný dôvod zastavenia exekúcie a jej pokračovanie by sa priechilo zásadám exekučného konania (napr. chyba niektorá z procesných podmienok exekučného konania, ktorú nemožno odstrániť). Neodstrániteľnou podmienkou exekučného konania je aj nedostatok spôsobilosti byť účastníkom exekučného konania (§ 251 ods. 4 O. s. p. v spojení s § 104 ods. 1 O. s. p. a § 19 O. s. p.).

V zmysle § 19 O. s. p. spôsobilosť byť účastníkom občianskeho súdneho konania (aj exekučného konania) má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že spôsobilosť byť účastníkom občianskeho súdneho konania má (bez ďalšieho) ten, kto má (hmotnoprávnu) spôsobilosť mať práva a povinnosti (pozri § 7 a nasl. a § 18 a nasl. Občianskeho zákonníka); zároveň z tohto ustanovenia ale vyplýva, že spôsobilosť byť účastníkom občianskeho súdneho konania má aj ten, kto síce nemá (hmotnoprávnu) spôsobilosť mať práva a povinnosti, avšak zákon mu priznáva spôsobilosť byť účastníkom tohto konania.

Účastníkmi exekučného konania sú oprávnený a povinný; iné osoby sú účastníkmi konania len pre tú časť konania, v ktorej im toto postavenie priznáva zákon (§ 37 ods. 1 Exekučného poriadku). To, kto je oprávnený a povinný, vyplýva z exekučného titulu.

Exekučným titulom je v danom prípade rozhodnutie súdu vydané podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku; povinnému (ako žalovanému) ním bola uložená povinnosť nahradiť oprávneným (ako žalobcom) náhradu trov uvedeného konania. Spôsobnosť byť účastníkom súdneho konania zákon v určitých prípadoch priznáva aj tomu, kto nemá hmotnoprávnu subjektivitu. Pokiaľ § 250 ods. 4 O. s. p. priznal povinnému (žalovanému správneho orgánu) spôsobilosť byť účastníkom konania o žalobe proti rozhodnutiu správneho orgánu, treba povinného považovať za legitímneho nositeľa povinnosti (nahradiť trovy konania o takejto žalobe).

V občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, súčasne ale uskutočňujú aj výkon rozhodnutí, ktoré neboli splnené dobrovoľne (pozri bližšie § 2 O. s. p.). Nútený výkon rozhodnutia v rámci

exekučného konania je ďalšou fázou procesu dosiahnutia účelu občianskeho súdneho konania. V exekučnom konaní, v ktorom sa vymáha povinnosť nahradiť trovy konania uložená správnomu orgánu (ako žalovanému) v konaní o žalobe proti jeho rozhodnutiu (podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku) má takto zaviazaný účastník spôsobilosť byť účastníkom (exekučného) konania; pokiaľ ju totiž nemá ako subjekt s hmotnoprávnou spôsobilosťou mať práva a povinnosti, má ju preto, lebo mu ju priznáva zákon (§ 250 ods. 4 O. s. p.) — v súvislosti s tým pozri ustanovenie § 19 O. s. p. (jeho časť za bodkočiarkou) v spojení s § 37 ods. 1 Exekučného poriadku.

Pokiaľ súdy v danom prípade zastavili exekúciu z dôvodu, že povinný nemá spôsobilosť byť účastníkom exekučného konania, aj keď procesné predpoklady na zastavenie exekúcie neboli dané, mal ich procesný postup za následok odňatie možnosti oprávnených konať pred súdom [§ 237 písm. f) O. s. p.]. So zreteľom na uvedené dovolaciemu súdu nezostalo iné ako zrušiť potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu, ako aj ním potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa (§ 243b ods. 1, 3 O. s. p.) a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

13.

ROZHODNUTIE

Koncentračná zásada konania vyjadrená v ustanoveniach § 120 ods. 4 a § 205a O. s. p. sa netýka uplatnenia námietky premlčania, ibaže by uplatnenie námietky premlčania bolo spojené s neprípustným uplatňovaním nových skutočností a dôkazov.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. mája 2009, sp. zn. 5 MCdo 14/2008)

Okresný súd Rožňava (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 17. mája 2006, č. k. 10 C 68/2005-91, uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 99 840,- Sk spolu s 8 % úrokom z omeškania od 22. februára 2005 do zaplatenia a náhradu trov konania v sume 22 194,- Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Krajský súd v Košiciach (odvolací súd) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 29. novembra 2007, sp. zn. 2 Co 302/2006, potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Vo veci samej rozhodol podľa § 219 O. s. p. majúc za to, že súd prvého stupňa na zistený skutkový stav správne aplikoval ustanovenia § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení. Neprihliadol na námietku premlčania časti práva žalobcu vznesenú žalovaným (jeho zástupcom) na odvolacom pojednávaní. Odôvodnil to tým, že „ide o skutočnosť, ktorá nebola uplatnená pred súdom prvého stupňa a pri odvolacom konaní môže byť odvolacím dôvodom len vtedy, ak boli splnené podmienky § 205a ods. 1 O. s. p., v danom prípade však žalovaný žiadnym spôsobom nepreukázal, že by niektorá z podmienok uvedených v tomto zákonnom ustanovení bola splnená. Ide o skutočnosť, ktorú účastník mohol označiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa“.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.]. Podľa dovolateľa na posúdenie správnosti postupu a rozhodnutia odvolacieho súdu je zásadnou otázkou, či uplatnenie námietky premlčania možno považovať za uplatnenie novej skutočnosti s režimom a dôsledkami podľa § 120 ods. 4 a § 205a O. s. p. Uviedol, že „pre záver, či skutočnosti, ktoré boli uplatnené v odvolaní, sú nové v zmysle § 205a ods. 1 O. s. p., je rozhodujúce posúdenie, či boli účastníkmi konania uvedené v konaní pred súdom prvého stupňa alebo či v priebehu tohto konania inak vyšli najavo. Ak príslušné skutočnosti boli účastníkmi uvedené alebo inak vyšli najavo v konaní pred súdom prvého stupňa, tak boli z hľadiska § 205a ods. 1 O. s. p. uplatnené pred súdom prvého stupňa. Uplatnením skutočností v zmysle § 120 ods. 4 O. s. p. a § 205a O. s. p. sa rozumejú predovšetkým tvrdenia účastníkov o skutkových okolnostiach významných pre rozhodnutie vo veci, z hľadiska skutkovej podstaty právnej normy, ktorá má byť vo veci aplikovaná, t. j. tvrdenia o tých skutočnostiach, ktorými účastník realizuje svoju povinnosť tvrdenia. Námietku premlčania vo vyššie uvedenom zmysle za takúto skutočnosť nemožno považovať. Tým, že žalovaný vznesol námietku premlčania, neuplatnil skutočnosti, ktoré by bol povinný uviesť v rámci svojej povinnosti tvrdenia; uplatňoval iba svoje právo dovolať sa premlčania. Právo žalovaného vzniešť námietku premlčania nie je obmedzené iba na určité štádium súdneho konania a možno ho uplatniť kedykoľvek v priebehu konania až do právoplatnosti rozhodnutia vo veci, teda aj v rámci odvolacieho konania. Odvolací súd zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa mal dostatočné podklady na posúdenie, či došlo k premlčaniu práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, teda, kedy sa žalobca dozvedel, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil (ako údaje rozhodujúce pre začiatok dvojročnej subjektívnej premlčacej lehoty). Nič mu teda nebránilo v tom, aby na základe týchto dôkazov (podkladov) po vznesenej námietke premlčania vo veci meritórne rozhodol. Ak tak neurobil, vec po právnej stránke nesprávne posúdil [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.], a to v súvislosti s aplikáciou § 205a ods. 1 O. s. p.“.

Žalobca navrhol rozsudky súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu „potvrdiť“ a mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), postupujúc podľa predpisov účinných od 15. októbra 2008 (pozri § 372p ods. 1 O. s. p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas osobou oprávnenou na tento opravný prostriedok (§ 243g O. s. p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O. s. p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O. s. p.,
- b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a

c) rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní vytýka napadnutému rozhodnutiu odvolacieho súdu, že spočíva v nesprávnom právnom posúdení [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.].

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu v prípade mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci, je posúdiť, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny právny predpis a či ho aj správne interpretoval.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že generálny prokurátor Slovenskej republiky dôvodne vytýkal rozhodnutiu odvolacieho súdu, že spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Odvolací súd totiž nesprávne vyložil ustanovenie § 205a ods. 1 O. s. p., keď dospel k záveru, že v námietke premlčania uplatnenej žalovaným až v odvolacom konaní „ide o skutočnosť, ktorá nebola uplatnená pred súdom prvého stupňa a pri odvolacom konaní môže byť odvolacím dôvodom len vtedy, ak boli splnené podmienky § 205a ods. 1 O. s. p., v danom prípade však žalovaný žiadnym spôsobom nepreukázal, že by niektorá z podmienok uvedených v citovanom zákonom ustanovení bola splnená. Ide o skutočnosť, ktorú účastník mohol označiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa“.

V ustanovení § 205a O. s. p. (v znení účinnom od 1. januára 2002 na základe novely vykonanej zákonom č. 501/2001 Z. z.) je vyjadrený princíp neúplnej apelácie. Odvolací súd naďalej zostáva súdom apelačným (t. j. súdom, ktorý nie je viazaný skutkovými zisteniami a skutkovými závermi súdu prvého stupňa, a ktorý môže vykonať dokazovanie k zisteniu skutkového stavu), nesmie však pritom zásadne — na rozdiel od systému úplnej apelácie — prihliadať na skutočnosti a dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa. S prihliadnutím na nové skutočnosti a dôkazy je možné rozhodnutia vo veci samej preskúmať iba v prípadoch uvedených v § 205a ods. 1 O. s. p. Okrem nedostatkov týkajúcich sa podmienok konania, možno nové skutočnosti a dôkazy použiť na spochybnenie vierohodnosti dôkazných prostriedkov, na ktorých spočíva rozhodnutie súdu prvého stupňa. V § 120 ods. 4 O. s. p. sa ukladá súdu povinnosť, aby pred vyhlásením rozhodnutia poučil účastníkov o dôsledkoch uplatnenia systému neúplnej apelácie v odvolacom konaní; ak súd túto povinnosť nesplní, nie je opodstatnené, aby bol účastník z uplatnenia nových skutočností a dôkazov vylúčený. Poslednú výnimku z neúplnej apelácie predstavujú skutočnosti a dôkazy, ktoré účastník nemohol bez svojej viny označiť alebo predložiť do vyhlásenia rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Skutočnosťami a dôkazmi v zmysle ustanovení § 120 ods. 4 a § 205a O. s. p. sú také skutočnosti a dôkazy, ktoré sa týkajú skutkových tvrdení alebo použiť sa majúceho práva, ktoré sú významné pre rozhodnutie veci, teda také skutočnosti a dôkazy, ktorými účastník realizuje svoju povinnosť v zmysle § 101 ods. 1 O. s. p. (prispiieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíše všetky potrebné skutočnosti a označí dôkazné prostriedky). Podstatou tejto povinnosti je tvrdenie skutočností rozhodujúcich z hľadiska veci samej. Žalovaný má povinnosť tvrdiť skutočnosti, ktoré vo svojej podstate znamenajú, že právo (nárok) nevzniklo, zaniklo, zmenilo sa, prípade je tu iná prekážka pre jeho súdne uplatnenie (napr. preklúzia).

Skutočnosťou alebo dôkazom v zmysle § 120 ods. 4 O. s. p. a § 205a O. s. p. ale nie je námietka premlčania práva uplatnená žalovaným.

Premlčanie sa definuje ako uplynutie času stanoveného v zákone na vykonanie práva, ktorý uplynul bez toho, že by právo bolo bývalo vykonané, v dôsledku čoho povinný subjekt môže čeliť súdnemu uplatneniu práva námietkou premlčania. Hlavným, ba rozhodujúcim následkom premlčania je vznik práva na námietku premlčania pre povinný subjekt, ktorý ju môže, ale nemusí uplatniť.

Námietka premlčania práva je námietkou právnou a neuplatňuje sa ňou taká skutočnosť, ktorú je účastník povinný tvrdiť v zmysle § 101 ods. 1 O. s. p. najneskôr do vyhlásenia uznesenia súdu prvého stupňa, ktorým sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nenariaďuje pojednávanie, najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej. Zo žiadneho ustanovenia práva hmotného alebo procesného nevyplýva, že by žalovaný musel uplatniť námietku premlčania v určitom štádiu konania. Z povahy námietky premlčania vymedzenej hmotným právom (§ 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka) vyplýva, že ju môže povinný subjekt uplatniť v ktoromkoľvek štádiu konania až do právoplatného skončenia veci (podobne napr. Peter Vojčík a kolektív: Občiansky zákonník, stručný komentár, Bratislava, IURA EDITTON, s. r. o., 2008, str. 201).

Námietky premlčania sa teda netýka koncentračná zásada konania vyjadrená v ustanoveniach § 120 ods. 4 a § 205a O. s. p.; s výnimkou, ak by uplatnenie námietky premlčania bolo spojené s neprípustným uplatňovaním nových skutočností a dôkazov.

Z toho vyplýva, že rozhodnutie krajského súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto

dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na to rozhodnutie krajského súdu v zmysle § 243b ods. 2 a § 243b ods. 4 O. s. p. v znení zákona č. 384/2008 Z. z. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p. zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný.

14.

ROZHODNUTIE

Verejné vyhlásenie rozsudku je úkon súdu, ktorý je z hľadiska vecného, časového, miestneho a personálneho neopakovateľný a nezameniteľný s iným úkonom súdu. Ak súd účastníka neupovedomil zákonu zodpovedajúcim spôsobom o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku, odňal mu možnosť pred súdom konať [§ 237 písm. f) O. s. p.]; táto procesná vada konania je odstrániteľná len zrušením rozhodnutia vydaného v konaní, v ktorom k nej došlo.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2009, sp. zn. 1 Cdo 120/2009)

Okresný súd Žilina rozsudkom z 11. marca 2008, č. k. 13C 148/2005-49, zamietol návrh navrhovateľky o zrušenie rozhodcovského rozsudku č. DR 2/2005 z 20. mája 2005 rozhodcu Bc. D. R. so sídlom v K. N. M.

Krajský súd v Žiline na odvolanie navrhovateľky rozsudkom z 28. januára 2009, sp. zn. 7Co 153/2008, potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a uložil navrhovateľke povinnosť nahradiť odporcovi trovy odvolacieho konania na účet právneho zástupcu odporcu JUDr. E. M. do troch dní.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka, ktorá navrhla rozsudok v plnom rozsahu zrušiť, a to z dôvodov uvedených v § 237 písm. f) O. s. p. a podľa § 243b ods. 2 O. s. p. vrátiť vec na ďalšie konanie a rozhodnutie. Dovolanie odôvodnila tým, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania napriek tomu, že trvala na svojej osobnej účasti na pojednávaní. Vyslovila názor, že uvedeným postupom došlo k odňatiu možnosti navrhovateľky konať pred súdom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr to, či dovolanie navrhovateľky smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

V rámci tohto prieskumu dovolací súd ustálil, že došlo k vade v zmysle § 237 písm. f) O. s. p. zakladajúcej prípustnosť a dôvodnosť dovolania, t. j. že odvolací súd svojím postupom odňal navrhovateľke možnosť konať pred súdom.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať [§ 237 písm. f) O. s. p.] treba rozumieť taký chybný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Podľa § 156 ods. 3 O. s. p. vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením.

Podľa § 211 ods. 2 O. s. p. ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 214 ods. 1 O. s. p. (v znení účinnom od 15. októbra 2008) na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak

- a) je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,
- b) súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania,
- c) to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.).

Z obsahu spisu nie je sporným, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.) a že došlo k verejnému vyhláseniu napadnutého rozsudku. Obsahom spisu v tejto právnej veci a ani obsahom zberného spisu Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 7 Co 153/2008, ktorý si dovolací súd vyžiadal, však nie je doložené, že odvolací súd dodržal postup stanovený v § 156 ods. 3 O. s. p. o oznámení miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu, ktoré ustanovenie sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na odvolací súd (§ 211 ods. 2 O. s. p.). V spise sa nachádza doručené predvolanie na pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo na odvolacom súde dňa 5. novembra 2008, no na základe písomnej žiadosti navrhovateľky o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti a ospravedlnenej neúčasti odporcu bolo pojednávanie odročené. Odvolací súd v súlade s vyššie uvedeným ustanovením zákona vec prejednal a rozhodol 28. januára 2009 bez nariadenia ústneho pojednávania. Spis však neobsahuje žiadnu úpravu ohľadom zachovania postupu podľa § 156 ods. 3 O. s. p., t. j.

pokyn, aby sa oznámilo miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením, resp. záznam, že by sa tak stalo. Ani v spise súdu prvého stupňa a ani v zbernom spise odvolacieho súdu sa teda nenachádza doklad (úprava, záznam alebo oznámenie), ktorý by osvedčil, že uvedený zákonom stanovený postup o oznámení miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu na úradnej tabuli súdu bol dodržaný. Za tohto stavu veci dospel dovolací súd k záveru, že došlo k neoznámeniu miesta a času verejného vyhlásenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Keď napriek skutočnosti, že nebol zachovaný postup podľa § 156 ods. 3 O. s. p., odvolací súd vyhlásil predmetný rozsudok, zaťažil konanie vadou podľa § 237 písm. f) O. s. p.

Požiadavka na verejné vyhlásenie rozsudku v zmysle článku 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vychádza z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, preto jej podstata a účel sa nemôže zásadne odlišovať od definície podanej v kontexte týchto zmlúv, napr. Európskym súdom pre ľudské práva.

Ústava zaručuje nie teoretické a iluzórne práva, ale konkrétne a účinné, preto požiadavku verejného vyhlásenia rozsudku možno považovať za splnenú len vtedy, ak má verejnosť možnosť získať informácie o dátume a mieste vyhlásenia rozsudku tak, aby pri takomto zverejnení mohol byť prítomný ktokoľvek, kto má o to záujem, pričom vo vzťahu k účastníkom konania sa musí vychádzať z prezumpcie tohto záujmu (porovnaj nálezh Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 5/02).

Verejnosť konania patrí k ústavným procesným zárukám práva na súdnu a inú právnu ochranu. Princíp verejnosti nie je absolútnym (verejnosť možno výnimočne vylúčiť v prípadoch ustanovených zákonom - porovnaj čl. 48 ods. 2 druhá veta Ústavy Slovenskej republiky); výnimky z tohto princípu sa ale vzťahujú na súdne pojednávanie (prerokovanie), nie však na vyhlásenie rozsudku. Povinnosť verejného vyhlásenia rozsudku je bezvýnimková. Vyplýva to z doslovného znenia čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj zo zákonov, ktoré v súlade s ústavou upravujú podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane, o pôsobnosti súdov a konaní pred nimi. Verejné vyhlásenie rozsudku súvisí s povinnosťou všeobecného súdu upovedomiť o tom účastníkov konania (v danom prípade dodržaním postupu podľa § 156 ods. 3 O. s. p.). Účastník konania má právo byť prítomný na vyhlásení rozsudku súdu a len on sám môže rozhodnúť, či sa tohto zasadnutia zúčastní alebo nezúčastní. Jeho rozhodnutie nemôže ovplyvniť postup súdu pri realizácii konania v intenciách článku 142 ods. 3 ústavy. Iný postup všeobecného súdu znamená porušenie ústavnosti v konaní pred ním, ktoré spočíva v porušení základného práva účastníka konania zakotveného v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) v spojení s článkom 142 ods. 3 ústavy.

Dovolací súd v tejto spojitosti poukazuje na to, že už spomenuté ustanovenie čl. 142 ods. 3 ústavy, ktoré obsahuje princíp verejného vyhlásenia rozsudku, má povahu ústavného príkazu pre všeobecné súdy, podľa ktorého v prípade, že rozhodujú vo forme rozsudku, sú povinné tieto rozsudky vyhlasovať vždy verejne. Ide tu o ústavnú záruku, že všeobecné súdy, ako štátne orgány, nemôžu obmedziť právne postavenie účastníkov v konaní pred nimi; právne postavenie účastníkov im má poskytnúť možnosť verejne sa oboznámiť s obsahom rozsudku a s jeho odôvodnením (právo na aktívne, faktické, pozitívne konanie štátu, ktoré má základ v ústave a jej princípoch). Je zrejmé, že sa týmto ústavným príkazom sleduje ochrana účastníkov konania pred tajnou justíciou vymykajúcou sa kontrole verejnosti. Zabezpečuje sa tým aj transparentný výkon spravodlivosti, a tým sa prispieva k dosiahnutiu cieľa sledovaného článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

Predpokladom prítomnosti navrhovateľky na verejnom vyhlásení rozsudku odvolacieho súdu v tejto právnej veci bolo oznámenie súdu o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v zmysle § 156 ods. 3 O. s. p. (v spojení s § 211 ods. 2 O. s. p.). Povinnosťou odvolacieho súdu bolo preto zachovať zákonom stanovený postup oznámenia miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku, k čomu však podľa obsahu základného spisu a zberného spisu nedošlo. To malo za následok predovšetkým znemožnenie samotnej účasti navrhovateľky na verejnom vyhlásení rozsudku — verejnom oboznamovaní súdu o tom, ako rozhodol (aké konkrétne výroky vyslovil) a z akých dôvodov. Tento nesprávny procesný postup odvolacieho súdu mal pre ňu ďalší negatívny procesný dôsledok v tom zmysle, že odvolací súd jej tým nevytvoril procesnú možnosť kontroly, či jednotlivé výroky rozsudku, ktorý bol doručený v písomnom vyhotovení, sú v plnom rozsahu totožné s verejne vyhlásenými výrokmi rozsudku, a či snáď neboli prípadne dodatočne zmenené (podľa § 156 ods. 4 O. s. p. je totiž súd viazaný vyhláseným rozsudkom a vyhlásený rozsudok nemôže zmeniť, i keby si neskôr prípadne uvedomil, že rozhodol nesprávne). Odvolací súd teda uvedeným chybným procesným postupom (nedošlo k oznámeniu miesta a času vyhlásenia rozsudku v zmysle § 156 ods. 3 O. s. p.) nevytvoril navrhovateľke zákonom predpokladanú procesnú možnosť účasti na verejnom vyhlásení napadnutého rozsudku.

Verejné vyhlásenie rozsudku nie je len formálny a samoúčelný úkon. Jeho podstata má zásadný význam a spája sa s viacerými procesnoprávnymi dôsledkami. Vyhlásením rozsudku konanie nekončí a ešte aj pri verejnom vyhlasovaní majú účastníci konania procesné práva a povinnosti. Ide tu o úkon súdu, ktorý je z hľadiska vecného, časového, miestneho a personálneho neopakovateľný a nezameniteľný s iným úkonom súdu. Z hľadiska vecného ide o to, že pri verejnom vyhlásení rozsudku má účastník, ak boli dodržané podmienky oznámenia vyhlásenia tohto rozsudku, možnosť uplatniť procesné práva smerujúce k ochrane pred tajnou justíciou vymykajúcou sa kontrole verejnosti a tiež práva zabezpečujúce účastníkovi možnosť kontroly súdu. Obsahom procesného oprávnenia účastníka pri kontrole súdu vyhlasujúceho rozsudok je predovšetkým jeho oprávnenie preveriť, či bol rozsudok v jeho veci vôbec vyhlásený (to má význam z hľadiska účastníkovej vedomosti, či je súd rozsudkom viazaný, a ak áno, akým rozsudkom — akými konkrétnymi výrokmi — je viazaný). Nezanedbateľným je tiež procesné oprávnenie účastníka preveriť, či súd vyhlásil rozsudok na oznámenom mieste a v oznámenom čase (hľadisko miestne a časové). Neprehliadnuteľným oprávnením účastníka je aj jeho právo preveriť (zistiť), v akom zložení (hľadisko personálne) súd vyhlásil rozsudok [porovnaj v tejto spojitosti najmä § 237 písm. g) O. s. p.] a s akým odôvodnením (hľadisko vecné). Procesný nedostatok odvolacieho súdu vo vzťahu k tomuto úkonu (nenaplnenie ustanovenia § 156 ods. 3 O. s. p.), v dôsledku ktorého sa poprie samotná podstata verejného vyhlásenia rozsudku (keďže sa neoznámia čas a miesto jeho vyhlásenia), je z procesného hľadiska nenapraviteľný (nedá sa nijako konvalidovať). Nedodržanie postupu oznámenia času a miesta vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu znamená z pohľadu spomenutých kontrolných a ochranných oprávnení účastníka toľko, že korekciu porušených procesných práv účastníka možno v dovolacom konaní docieľiť len zrušením takéhoto rozsudku.

Dovolací súd z uvedených dôvodov dospel k záveru, že odvolací súd konal v danej právnej veci inak, ako mu to stanovil Občiansky súdny poriadok v § 156 ods. 3 v spojení s § 211 ods. 2, a tým znemožnil navrhovateľke realizáciu jej procesných práv, ktoré jej pri vyhlasovaní rozsudku patria. Takéto konanie odvolacieho súdu je porušením práva na súdnu ochranu a predstavuje vadu konania v zmysle § 237 písm. f) O. s. p.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd uznesením zrušil rozsudok odvolacieho súdu, a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 4 O. s. p.).

15.

ROZHODNUTIE

Ustanovenia Obchodného zákonníka, upravujúce mandátnu zmluvu, neriešia dôsledky prekročenia oprávnenia mandatárom, preto treba vychádzať zo všeobecnej právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku pri úprave plnomocenstva.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. januára 2008, sp. zn. 1 Obdo 17/2006)

Okresný súd Vranov nad Topľou rozsudkom zo dňa 19. apríla 2005, č. k. 8Cb 47)04-97, uložil odporcovi v 1. rade povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 84 000,- Sk s 12,5 % úrokom z omeškania p. a. od 23. októbra 2004 do zaplatenia a 32 158,— Sk náhrady trov konania. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol a vyslovil, že odporca v 2. rade nemá právo na náhradu trov konania.

V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že navrhovateľ, ako mandant, a odporca v 1. rade, ako mandatár, uzavreli dňa 30. mája 1996 mandátnu zmluvu podľa § 566 a nasl. Obchodného zákonníka na dobu určitú do 30. júna 2001, predmetom ktorej bol záväzok odporcu zabezpečovať správu majetku navrhovateľa, ktorý bol vymedzený v prílohe č. 1 k zmluve. Dňa 27. decembra 2000 uzavrel navrhovateľ v zastúpení odporcom v 1. rade, ako mandant, s odporcom v 2. rade, ako mandatárom, mandátnu zmluvu, ktorou sa mandatár zaviazal poskytovať právne služby pri správe majetku navrhovateľa. Zmluva bola uzavretá na dobu určitú od 2. januára 2001 do 30. júna 2001 s dohodnutou mesačnou odmenou 14 000,- Sk, ktorá bola odporcovi v 2. rade vyplatená z účtu navrhovateľa v celkovej výške 84 000,- Sk, a ktorú žiada navrhovateľ vrátiť, a to od odporcu v 1. rade z dôvodu porušenia povinnosti z mandátnej zmluvy z 24. marca 1993 a alternatívne od odporcu v 2. rade z dôvodu neplatnosti zmluvy o poskytovaní právnej pomoci pre rozpor s dobrými mravmi. Súd ako predbežnú otázku skúmal, či vo väzbe na mandátnu zmluvu z 30. mája 1996 mandátnu zmluvu zo dňa 27. decembra 2000 uzavrel ako mandant navrhovateľ v zastúpení odporcom v 1. rade alebo priamo odporca v 1. rade a dospel k záveru, že táto zmluva nezaväzuje navrhovateľa na zaplatenie odmeny odporcovi v 2. rade za poskytovanie právnych služieb vo výške 14 000,- Sk mesačne. Zmluvu bol oprávnený uzavrieť vo svojom mene odporca v 1. rade, keď to považoval za potrebné pri zariadení záležitostí pre navrhovateľa, ale odmenu mohol hradiť iba z výnosu zo spravovaného majetku. Z toho súd vyvodil, že odporca v 1. rade vyplatením odmeny z prostriedkov navrhovateľa porušil povinnosť z mandátnej zmluvy uzavretej s navrhovateľom, pretože jej ustanovenia ho k tomu neoprávňovali. S odkazom na ustanovenia § 373, § 378 a § 379 Obchodného zákonníka je preto povinný nahradiť navrhovateľovi škodu vo výške neoprávnene vyplatennej sumy 84 000,- Sk, a to spolu s úrokmi z omeškania podľa § 369 v spojení s § 502 Obchodného zákonníka (v znení účinnom v čase vzniku omeškania) v uplatnenej výške od 23. októbra 2003 do zaplatenia. Vo vzťahu k odporcovi v 2. rade žalobu zamietol z dôvodu, že mandátna zmluva z 27. decembra 2000 nebola uzavretá v rozpore s dobrými mravmi, ktorý by mal za následok jej neplatnosť. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p. tak, že úspešnému navrhovateľovi priznal ich náhradu proti odporcovi v 1. rade a úspešnému odporcovi v 2. rade ich náhradu nepriznal, pretože si trovy neuplatnil.

Krajský súd v Prešove na odvolanie odporcu v 1. rade rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil tak, že žalobu proti odporcovi v 1. rade zamietol a navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť mu 4 200,— Sk náhrady trov konania.

V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa síce dospel k správne mu záveru, že poskytovanie právnych služieb pri správe majetku navrhovateľa malo byť hradené z finančných prostriedkov odporcu v 1. rade, ktoré získal od navrhovateľa za obstarávanie činností pri správe jeho majetku vo výške 7 % z ročných výnosov zo spravovaného majetku, ale neprihliadol na skutočnosť, že uzavretie mandátnej zmluvy o poskytovaní právnej pomoci navrhovateľ dodatočne schválil vyplácaním odmien zo svojho účtu odporcovi v 2. rade. Príkaz na úhradu odmeny z účtu navrhovateľa spolupodpisoval aj jeho zástupca, čím navrhovateľ prejavil vôľu hradiť odmenu za poskytované právne služby zo svojho účtu, čo znamená vyjadrenie súhlasu s mandátnou zmluvou z 27. decembra 2000. Chýba tým predpoklad vzniku škody, že poskytovanie právnych služieb bolo v rozpore so záujmami navrhovateľa. Vyplácanie odmeny odporcovi v 2. rade bolo v súlade s mandátnou zmluvou uzavretou na základe plnomocenstva obsiahnutého v mandátnej zmluve z roku 1996 medzi navrhovateľom a odporcom v 1. rade. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p. tak, že úspešnému odporcovi v 1. rade priznal ich náhradu proti navrhovateľovi.

Proti tomuto rozsudku podal navrhovateľ dovolanie s návrhom, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 2 O. s. p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil podľa § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p. tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Poukázal na obsah mandátnej zmluvy uzavretej medzi navrhovateľom, ako mandantom, a odporcom v 1. rade, ako mandatárom, dňa 30. mája 1996, podľa ktorej mal mandatár zabezpečovať správu špecifikovaného majetku navrhovateľa, pričom na obstaranie vymedzených záležitostí mandanta mu bola na právne úkony s tým spojené udelená plná moc (čl. V zmluvy). Dňa 27. decembra 2000 uzavrel odporca v 1. rade v zastúpení navrhovateľa a odporcom v 2. rade mandátnu zmluvu o poskytovaní právnych služieb pri správe majetku navrhovateľa pre mandanta, a to na dobu určitú od 2. januára 2001 do 30. júna 2001 za odmenu 14 000,- Sk mesačne. Navrhovateľ v konaní namietal jej absolútnu neplatnosť podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor s dobrými mravmi, pretože odporca v 2. rade na základe tejto zmluvy poskytoval právne služby pre odporcu v 1. rade. Uzavretím tejto zmluvy sa odporca v 1. rade snažil obísť ustanovenie o fixnej odplate za správu majetku navrhovateľa, čím zneužil postavenie mandatára a dosiahol, že odmena odporcu v 2. rade bola vyplácaná nad rámec dohodnutej odplaty vo výške 7 % z ročných výnosov zo spravovaného majetku navrhovateľa. Súd prvého stupňa mal za preukázané, že odporca v 1. rade bol oprávnený uzavrieť s odporcom v 2. rade zmluvu vo vlastnom mene, ale nie v mene navrhovateľa, pretože právny servis mal odporca v 1. rade zabezpečovať z vlastných prostriedkov. Odporca v 1. rade zabezpečoval pre navrhovateľa správu jeho majetku už od roku 1993 na základe zmluvy z 24. marca 1993 a až do roku 2000 medzi nimi nebolo sporné, že odmena za právne služby je hradená z odmeny za spravovanie majetku. V mandátnej zmluve z 30. mája 1996 nebolo dohodnuté, že odmena za právne služby bude hradená nad rámec dohodnutej odplaty a z následného správania zmluvných strán vyplynulo, že takáto odmena je zahrnutá v odplate z výnosov zo spravovaného majetku. Dovolateľ ďalej namietal, že odvolací súd mal prihliadnúť aj na obchodné zvyklosti medzi mandantom a mandatárom, resp. na zaužívanú prax pri podpisovaní príkazov na úhradu z účtu navrhovateľa, keď odporca v 1. rade mu predkladal na podpis jednoduché, resp. hromadné príkazy na úhradu bez doloženia faktúr a faktúrami boli dokladané iba platby nad 25 000,- Sk. Navyše, odmena pre odporcu v 2. rade bola odpisovaná z dvoch účtov, a to z účtu č. 18223129632/0200 dňa 20. marca 2001 suma 20 000 - Sk, dňa 26. apríla 2001 suma 20 000-Sk a 16. mája 2001 suma 16 000 - Sk a z účtu č. 3604042002/5600, ktorý bol iba účtom odporcu v 1. rade, bola dňa 25. júna 2001 odpísaná suma 28 000,-Sk. Za týchto okolností namietala záver odvolacieho súdu, ktorý zo skutočnosti, že príkaz na úhradu podpisoval okrem odporcu v 1. rade aj zástupca navrhovateľa, vyvodil, že tým navrhovateľ odsúhlasil vyplácanie odmien odporcovi v 2. rade. V príkazoch nebol špecifikovaný účel platby, preto už aj z toho dôvodu nemožno podpis navrhovateľa hodnotiť ako dodatočné schválenie mandátnej zmluvy o poskytovaní právnych služieb z 27. decembra 2000.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý vo veci konal ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania a smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O. s. p.), prejednal dovolanie bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Z o d ô v o d n e n i a :

Dovolací súd vychádzal zo skutkového stavu, ako ho zistil súd prvého stupňa a stotožnil sa so zhodným záverom oboch súdov, že podľa mandátnej zmluvy uzavretej 30. mája 1996 medzi navrhovateľom ako mandantom a odporcom v 1. rade ako mandatárom, ktorou sa mandatár zaviazal zabezpečovať správu majetku navrhovateľa, špecifikovaného v prílohe č. 1 k zmluve, a to za odplatu vo výške 7 % z ročných výnosov zo spravovaného majetku, mala byť z tejto odplaty hradená aj prípadná odplata za právny servis. Rovnako sa stotožňuje so záverom oboch súdov, že mandátna zmluva, uzavretá dňa 27. decembra 2000 na poskytovanie právnej pomoci, nie je neplatná pre rozpor s dobrými mravmi. Na posúdenie oprávnenosti žalobou uplatneného nároku treba vyriešiť otázku, či uzavretím tejto mandátnej zmluvy odporcom v 1. rade v mene navrhovateľa odporca v 1. rade prekročil svoje oprávnenie vyplývajúce z mandátnej zmluvy uzavretej s navrhovateľom, a ak áno, aké dôsledky z toho vyplývajú. Podľa názoru dovolacieho súdu, z ktorého zrejme vychádzal aj odvolací súd, odporca v 1. rade uzavretím tejto zmluvy porušil svoju zákonnú povinnosť uskutočňovať svoju činnosť v súlade so záujmami mandanta a dohodnutím odplaty za poskytovanie právnej pomoci nad rámec odplaty vyplývajúcej z jeho zmluvy s navrhovateľom konal nad rozsah oprávnení, ktoré mu udelil mandant, preto z tohto konania zásadne nemôže byť zaviazaný navrhovateľ. Ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce mandátnu zmluvu neriešia dôsledky prekročenia oprávnenia mandatárom, preto treba vychádzať zo všeobecnej právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku pri úprave plnomocenstva, najmä z jeho ustanovenia § 33 a posúdiť, či navrhovateľ, ako mandant, prekročenie oprávnenia spočívajúce v navýšení odplaty o odmenu za právne služby poskytované odporcom v 2. rade, dodatočne schválil. Aj keď schválenie nemusí byť výslovné, stačí aj konkludentné, dovolací súd považuje záver odvolacieho súdu

o tom, že navrhovateľ toto prekročenie oprávnenia následne schválil tým, že jeho zástupca podpísal odporcom v 1. rade predložený príkaz na úhradu odmeny pre odporcu v 2. rade, prinajmenšom za predčasný, nemajúci oporu vo vykonanom dokazovaní. Z obsahu mandátnej zmluvy z 30. mája 1996 je nesporné, že úmyslom navrhovateľa, ako mandanta, bolo dosiahnuť, aby za spravovanie jeho majetku platil odplatu vo výške 7 % z výnosu zo spravovaného majetku. Tento úmysel musel byť známy aj odporcovi v 1. rade, ktorý ho až do roku 2000 rešpektoval. Zmluva nevylučovala, aby zariadil potrebné záležitosti prostredníctvom tretej osoby, ale odmenu za takúto službu mal hradíť zo svojej dohodnutej odplaty. Pokiaľ je pravdivé tvrdenie dovolateľa, že jeho zástupca podpísal príkaz na úhradu, kde nebol špecifikovaný účel platby, resp. v jednom prípade bola platba poukázaná z účtu, kde príkaz ani nebol viazaný na podpis navrhovateľa, nemožno z jeho konania bez ďalšieho vyvodiť, že navrhovateľ tým zmenil svoje stanovisko a schvaľuje vyplácanie odmeny za služby, ktoré mu dovtedy boli poskytované v rámci dohodnutej odplaty, nad jej rámec. V tomto smere preto bude potrebné doplniť dokazovanie a v závislosti od výsledku rozhodnúť, či navrhovateľ priznanie odmeny skutočne schválil alebo nie s dôsledkom vzniku práva požadovať náhradu škody spôsobenú konaním mandatára.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 243b ods. 1, 2 O. s. p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí o veci rozhodne odvolací súd aj o náhrade trov dovolacieho konania.

16.

ROZHODNUTIE

Ak účastník konania súdny poplatok za odvolanie zaplatil až po lehote určenej súdom, ale do rozhodnutia o odvolaní, odvolací súd vychádza zo stavu, ktorý existuje v čase jeho rozhodovania.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. júla 2008, sp. zn. 3 Obdo 19/2007)

Napadnutým uznesením Krajský súd v Žiline konanie o odvolaní zastavil a nariadil vrátiť žalobcovi súdny poplatok za odvolanie 14 512,— Sk po právoplatnosti uznesenia prostredníctvom Daňového úradu Žilina I. Žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca podal odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Žilina, pričom si s podaním odvolania nesplnil svoju poplatkovú povinnosť. Krajský súd ho postupom podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. výzved, aby v lehote 10 dní od doručenia výzvy zaplatil súdny poplatok za odvolanie vo výške 14 712,- Sk. Súčasne žalobcu poučil o následkoch nezaplatenia súdneho poplatku. Výzva súdu z 2. marca 2006 bola doručená žalobcovi 7. marca 2006 a právnenému zástupcovi žalobcu 3. marca 2006. Na účet krajského súdu bol súdny poplatok pripísaný 24. marca 2006. Keďže posledným dňom lehoty na zaplatenie súdneho poplatku bol 17. marec 2006 (pri doručení výzvy žalobcovi), súdny poplatok za odvolanie v zákonom stanovenej lehote zaplatený nebol. Krajský súd preto s poukazom na § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. konanie zastavil. Rozhodnutie o vrátení súdneho poplatku za odvolanie odôvodnil poukazom na § 11 ods. 3, ods. 4 a ods. 6 zákona č. 71/1992 Zb. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 146 ods. 2 prvá veta O. s. p. v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozhodnutiu podal dovolanie žalobca. V odôvodnení dovolania namietal vecnú príslušnosť krajského súdu, ako súdu prvého stupňa, v konaní o vyrubenie súdneho poplatku a následkoch jeho nezaplatenia. Zastával názor, že lehota uvedená v § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. je zákonnou procesnou lehotou, ktorá v každom prípade nemá vplyv na absolútny zánik práva zaplatiť súdny poplatok za odvolanie. V tejto súvislosti poukázal na ustanovenie § 10 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb., ktoré pripúšťa právo zaplatiť súdny poplatok až do konca lehoty na podanie odvolania. Žalobca

zaplatil predmetný súdny poplatok ešte pred vydaním uznesenia o zastavení odvolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), prejednal dovolanie bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a zistil, že dovolanie je dôvodné.

Z o d ô v o d n e n i a :

Žalobca podal dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu o zastavení konania.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, ak to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

Proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie z dôvodov uvedených v § 237 O. s. p. K vadám uvedeným v § 237 O. s. p. prihliada dovolací súd z úradnej povinnosti, nakoľko ide o prípady závažných väd konania. Okrem tých ide o prípad, ak sa postupom súdu účastníkovi odňala možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) O. s. p.].

Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) O. s. p. treba rozumieť znemožnenie realizácie tých procesných práv, ktoré účastníkovi občianskeho súdneho konania priznáva zákon za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov.

Žalobca dovolanie odôvodnil tým, že odvolací súd zastavením odvolacieho konania nesprávne aplikoval ustanovenie § 10 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb. a porušil ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku o vecnej príslušnosti súdu.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca podal odvolanie proti uzneseniu súdu prvého stupňa. Nakoľko si s podaním odvolania nesplnil svoju poplatkovú povinnosť, odvolací súd ho výzvou vyzval na zaplatenie súdneho poplatku. Súčasne ho poučil, že ak súdny poplatok nebude v lehote 10 dní od doručenia výzvy zaplatený, súd konanie zastaví. Keďže žalobca v uvedenej lehote súdny poplatok nezaplatil, odvolací súd napadnutým uznesením konanie zastavil.

V konaní nie je sporné, že žalobca súdny poplatok vo výške 14 712,- Sk zaplatil 24. marca 2006, po uplynutí stanovenej lehoty.

Keďže poplatok za odvolanie nebol zaplatený v stanovenej lehote, odvolací súd zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku v zmysle ustanovenia § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch. Opomenul, že odvolací súd, ktorý rozhoduje na základe podaného odvolania o napadnutom rozhodnutí, v zmysle § 211 ods. 2 O. s. p., je povinný aplikovať ustanovenie § 154 O. s. p. v spojení s ustanovením § 167 ods. 2 O. s. p., podľa ktorého je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Nesporným je, že v čase vyhlásenia rozhodnutia odvolacieho súdu poplatok za odvolanie bol zaplatený.

Najvyšší súd Slovenskej republiky pri rozhodovaní o podanom odvolaní vychádzal aj zo zásady, v zmysle ktorej, ak v konkrétnom prípade prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, má byť uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických a právnických osôb. V zmysle tejto zásady sú všetky orgány verejnej moci povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou garantovaných základných práv a slobôd (totožné nález Ústavného súdu SR zo dňa 12. apríla 2007, sp. zn. II. ÚS 148/06).

Najvyšší súd Slovenskej republiky prihládajúc na uvedený právny záver interpretoval vzájomné prepojenie právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom súdnom poriadku s príslušnými ustanoveniami zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v prospech žalovaného základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Na základe uvedených skutočností dovolací súd dospel k záveru, že procesným postupom odvolacieho súdu v konaní bola žalobcovi odňatá možnosť realizácie procesných práv, ktoré mu dáva Občiansky súdny poriadok, preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 1, ods. 2 O. s. p. zrušil uznesenie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Nestotožnil sa však s námietkou žalobcu v tom, že krajský súd nebol vecne príslušný rozhodnúť vo veci vyrubenia súdneho poplatku a následkoch jeho nezaplatenia. Vo veciach poplatkov, upravených zákonom o súdnych poplatkoch, rozhoduje ten orgán, ktorý je oprávnený vykonať poplatkový úkon (§ 12 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. v platnom znení).

Citované ustanovenie nedáva žiadnu dispozíciu, kto má o zastavení súdneho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku rozhodovať. Preto platí všeobecná úprava, obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku, podľa ktorej o odvolaní rozhoduje odvolací súd. Rozhodnutie o zastavení odvolacieho konania nie je rozhodnutím o novom predmete konania, ale rozhodnutím o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa. Účastníkovi sa právo na podanie odvolania proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa neodňalo, pretože mal možnosť ho podať a aj ho podal.

O trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí o veci.

17.

ROZHODNUTIE

Objednávateľ diela (§ 536 Obchodného zákonníka) nemusí byť jeho vlastníkom, ani budúcim vlastníkom a nemusí byť ani vlastníkom pozemku, na ktorom sa dielo realizuje.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 11. decembra 2008, sp. zn. 5M Obdo 1/2008)

Okresný súd Prievidza napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 150 000,- Sk so 17,6 % úrokom z omeškania ročne od 30. januára 2002 do zaplatenia a v prevyšujúcej časti návrh zamietol.

Toto rozhodnutie odôvodnil tým, že v konaní bolo preukázané, že účastníci konania uzavreli zmluvu o dielo podľa § 536 ods. 1 Obchodného zákonníka, predmetom ktorej boli stavebné práce na stavbe - chata L. — Ing. J. Žalobca ako zhotoviteľ dielo nedokončil zavinením žalovaného, čo vyplýva z vyjadrenia žalobcu a z výpovede svedka Ing. J., čím došlo k zániku záväzkového vzťahu pre nemožnosť plnenia podľa § 575 Občianskeho zákonníka. Žalobcovi ako zhotoviteľovi preto nevznikol nárok na odmenu podľa § 548 ods. 1 Obchodného zákonníka, ale žalobcovi vznikol nárok podľa § 544 Obchodného zákonníka na zaplatenie ceny toho, o čo sa žalovaný zhotovením nedokončeného diela obohatil.

Zo znaleckého posudku Stavebnej fakulty Slovenskej technickej univerzity, vyplýva, že práce, ktoré vykonal žalobca, boli vykonané kvalitne, bez závad, neboli vykonané asi v rozsahu 10 % a nedá sa určiť, či žalobca vykonal na diele aj práce navyše, pretože na dielo nebola vypracovaná projektová dokumentácia, nevedol sa stavebný denník, čo potvrdili aj svedkovia, ktorí boli vypočutí. Súd prvého stupňa s prihliadnutím na vyjadrenie znalca a na dohodu účastníkov, že za dokončené dielo dostane žalobca 500 000,- Sk, považoval túto sumu za objektívnu. Odpočítal od nej cenu nedokončených prác vo výške 10 % a ustálil, že cena za nedokončené dielo predstavovala 450 000 - Sk. Od tejto sumy odpočítal zálohu vo výške 300 000 - Sk, ktorú žalobcovi poskytol žalovaný dňa 24. júla 2001 vo výške 200 000 - Sk a dňa 3. septembra 2001 vo výške 25 000,- Sk a dňa 17. septembra 2001 vo výške 75 000 - Sk. Vyplatenú sumu 300 000,- Sk preukázal žalobca pokladničnými dokladmi a nespochybnil ju ani žalovaný. Pokiaľ žalovaný v konaní tvrdil, že žalobcovi dal svedok Ing. J., ktorý bol investorom predmetnej stavby, sumu 100 000,- Sk, túto skutočnosť potvrdil aj svedok Ing. G., avšak žalovaný v konaní nepreukázal, že žalovaný túto sumu vrátil Ing. G. Žalovaný preukázal len to, že žalobcovi poskytol zálohu 300 000 - Sk a po odpočítaní tejto zálohy od ceny 450 000,- Sk, je žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi ešte sumu 150 000,- Sk, na zaplatenie ktorej ho súd prvého stupňa zaviazal a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Zaviazal ho aj na zaplatenie úrokov z omeškania podľa § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka, pretože bol v omeškám s plnením tohto peňažného záväzku. Výška priznaných úrokov z omeškania 17,6 % je v súlade s ustanovením § 502 Obchodného zákonníka.

Proti rozsudku podal odvolanie žalovaný. Uviedol, že súd prvého stupňa vo veci vykonal rozsiahle dokazovanie výsluchom svedkov, znaleckým posudkom aj kontrolným znaleckým posudkom, avšak dôkazy nesprávne vyhodnotil a vo veci nesprávne rozhodol.

Prvý znalecký posudok nezohľadňoval skutkový stav na vykonávanom diele a znalec použil v posudku iné hodnoty materiálové a výpočtové, pretože na stavbe sa použil iný materiál a v inom množstve, ako je uvedené v znaleckom posudku. Kontrolný znalecký posudok bol vypracovaný bez toho, aby bola vykonaná ohliadka predmetnej stavby. Keďže obidva znalecké posudky vychádzali z nesprávneho zisteného skutkového stavu, nemohol súd z nich vyvodiť záver, že práce neboli vykonané v rozsahu 10 %, a že dohodnutá konečná suma 500 000,- Sk je objektívna. V skutočnosti žalobcom vykonaný rozsah prác zodpovedá výške zálohy 400 000,- Sk, ktoré mu poskytol žalovaný. Žalovaný preukázal príjmovými a výdavkovými dokladmi, že ako zálohovú platbu zložil k rukám žalobcu sumu 400 000,— Sk a nie 300 000,- Sk, ako to vyhodnotil súd prvého stupňa. Doklady, ktoré predložil žalovaný, svedčia o tom, že žalobca prevzal od žalovaného, resp. od Ing. J., spolu sumu vo výške 400 000,— Sk. Navrhuje preto, aby odvolací súd zrušil rozsudok a návrh žalobcu zamietol v celom rozsahu ako nedôvodný.

Odvolací súd o odvolaní žalovaného rozhodol tak, že napadnutý rozsudok v časti uplatnenej istiny 150 000,- Sk, úroku z omeškania a náhrady trov konania potvrdil. Zmenil rozsudok o povinnosti oboch účastníkov nahradiť trovy štátu tak, že obaja účastníci sú povinní zaplatiť po 1 808,50 Sk.

V celom rozsahu sa stotožnil s právnymi a skutkovými zisteniami súdu prvého stupňa. Osobitne sa zaoberal námietkou žalovaného ohľadom nesprávnosti vypracovaných znaleckých posudkov. Dospel k záveru, že znalci pri podávaní znaleckého posudku postupovali s odbornou starostlivosťou, zvažovali všetky okolnosti týkajúce sa zhotovenia predmetného diela. Vychádzali z výpovedí účastníkov, svedkov, ohliadky stavby a zo skutočností,

že dielo bolo realizované bez projektovej dokumentácie, bez stavebného povolenia, ktoré s ohľadom na rozsah prác bolo potrebné, a nebol vedený ani stavebný denník. Z kontrolného znaleckého posudku vyplýva, že práce, ktoré boli medzi účastníkmi konania dohodnuté, neboli zo strany žalobcu vykonané v rozsahu cca 10 % a boli vykonané na požadovanej kvalitatívnej úrovni. Presný rozsah nedokončených prác žalobcom sa už zistiť nedá vzhľadom na to, že dielo dokončil žalovaný. Preto odvolací súd, zhodne ako súd prvého stupňa, dospel k záveru, že žalobcovi vzniklo právo na zaplatenie 90 % z dohodnutej ceny diela 500 000,- Sk, teda 450 000 - Sk, ktorú je žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi po odpočítaní poskytnutej zálohy 300 000,- Sk, teda vo výške 150 000,- Sk. Ohľadom ďalšej zálohy vo výške 100 000,- Sk, ktorú mal podľa tvrdenia žalovaného žalobcovi zaplatiť svedok Ing. J., odvolací súd dospel k záveru, že žalovaný nepreukázal, že poskytol Ing. J. sumu 100 000,- Sk vopred alebo následne po tom, ako ju Ing. G. mal vyplatiť žalobcovi, preto nebolo možné túto sumu 100 000,- Sk započítať na plnenie žalovaného v prospech žalobcu, pretože to boli peniaze Ing. J. a nie žalovaného.

Proti tomuto právoplatnému rozhodnutiu podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor SR. Uviedol, že súd prvého stupňa a odvolací súd v prejednávanej veci sa neriadili dôsledne ustanoveniami § 1, § 2, § 3 a § 153 ods. 1 O. s. p. Žalovaný vykonával rekonštrukciu chaty v L. pre objednávateľa Ing. G. Na vykonanie týchto prác žalovaný uzavrel so žalobcom zmluvu o dielo. Nakoľko žalovaný, ani objednávateľ prác neboli s prácou žalobcu spokojní, bolo mu zamedzené v dokončení diela, ktoré následne dokončil žalovaný. Zálohové platby žalobcovi boli vyplácané žalovaným z peňažných prostriedkov, ktoré žalovanému poskytol Ing. G., ako objednávateľ diela, ktorý aj osobne vyplatil sumu 100 000,- Sk žalobcovi. V priebehu konania bolo preukázané, že žalobcovi vyplatil žalovaný, ako zálohu, 300 000 - Sk a svedok Ing. G. sumu 100 000- Sk, aby mohol pokračovať v rekonštrukcii jeho chaty. Táto skutočnosť nebola v priebehu celého konania spochybnená, a ani žalobca ju nepopiera. Nie je preto možné sa stotožniť so závermi súdov, ktoré neakceptovali vyplatenú sumu 100 000 - Sk žalobcovi od Ing. G., napriek tomu, že táto skutočnosť nebola spochybnená ani žalobcom, ani žalovaným. Záver prvostupňového aj odvolacieho súdu o tom, že žalovaný hodnoverne nepreukázal, že sumu 100 000,- Sk vrátil svedkovi Ing. G., je v tejto súvislosti irelevantný, nakoľko svedok Ing. G. bol osobou, pre ktorú bolo dielo zhotovované, a ktorý si zhotovenie diela u žalovaného objednal. Vzájomný vzťah medzi svedkom a žalovaným nebol predmetom sporu a ani jeden z nich vyplatenie sumy 100 000,- Sk nespochybnil. Taktiež svedok neuviedol, že by mal voči žalovanému finančnú pohľadávku. Preto z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobcovi sa za zhotovenie diela vyplatilo spolu 400 000,- Sk, a nie len 300 000,- Sk, ako vo svojich rozhodnutiach ustálili sudy. Preto ich rozhodnutia možno považovať za rozhodnutia spočívajúce v nesprávnom právnom posúdení veci, ktorým je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide aj vtedy, ak súd použije iný právny predpis, ako sa má použiť, alebo aplikuje síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyloží. Tým, že konajúce sudy v prejednávanej veci na základe zisteného skutkového stavu konštatovali, že nie je možné započítať v prospech žalovaného na úhradu 100 000,- Sk zaplatených svedkom Ing. G., vec nesprávne právne posúdili. Preto za podmienok uvedených v § 243e O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p. sú dôvody na podanie mimoriadneho dovolania, pretože rozhodnutiami súdu prvého stupňa, aj odvolacieho súdu bol porušený zákon a vyžaduje to ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania, ktorú nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Navrhol preto zrušiť napadnuté rozhodnutia v napadnutej časti a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že z jeho príjmových účtovných dokladov predložených súdu vyplýva, že na predmetné dielo sa vyplatila záloha v celkovej výške 300 000,- Sk. Do svojho účtovníctva si nemohol založiť potvrdenia vydané Ing. G. na 100 000,- Sk. Suma 100 000,- Sk, ktorú žalobcovi vyplatil Ing. G., je totožná so sumou na príjmových dokladoch vo výške 25 000,— Sk a 75 000,— Sk, ktoré žalobca priznal už v žalobe. Preto nie je pravdivé tvrdenie žalovaného, že žalobca nerozporoval prevzatie sumy v celkovej výške 400 000,- Sk. Uviedol, že sa stotožňuje so závermi súdu prvého stupňa, aj odvolacieho súdu. Aj v prípade, ak by skutočne žalobca prevzal od Ing. G. ďalších 100 000,- Sk, nebol by to vzťah medzi žalobcom a žalovaným, aby sa táto suma dala započítať na plnenie žalovaného. Navrhuje mimoriadne dovolanie zamietnuť, pretože rozhodnutia oboch súdov sú správne.

Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora SR uviedol, že sa s ním v celom rozsahu stotožňuje, pretože vychádza z jeho vlastného podnetu. Navrhuje preto mimoriadnemu dovolaniu vyhovieť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý vo veci konal ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O. s. p.), po zistení, že boli splnené procesné podmienky na podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom požadované v ustanovení § 243e O. s. p., preskúmal vec bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p. s použitím § 243i ods. 2 O. s. p.), a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je nedôvodné.

Z o d ô v o d n e n i a :

Dovolací súd sa zameril na dôvody mimoriadneho dovolania, ktorými generálny prokurátor odôvodnil podanie mimoriadneho dovolania, a to na tú časť mimoriadneho dovolania, v ktorej vymedzil, v čom má spočívať nesprávne právne posúdenie veci zo strany súdu prvého stupňa aj odvolacieho súdu v zmysle § 243i ods. 1 písm. c) O. s. p. Generálny prokurátor vyslovil právny názor, že súdy vec nesprávne právne posúdili. Uviedol, že nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, keď súdy na základe zisteného skutkového stavu konštatovali, že nie je možné započítať v prospech žalovaného úhradu 100 000,— Sk zaplatených svedkom Ing. G. Generálny prokurátor však v mimoriadnom dovolaní neuviedol, aký právny predpis mali súdy správne aplikovať na zistený skutkový stav v prejednávanej veci.

Podľa § 536 ods. 1 Obchodného zákonníka zmluvou o dielo sa zaväzuje zhotoviteľ vykonať určité dielo a objednávateľ sa zaväzuje zaplatiť cenu za jeho vykonanie.

Z tohto zákonného ustanovenia nevyplýva, že objednávateľom diela musí byť jeho vlastník, budúci vlastník, alebo vlastník pozemku, na ktorom sa dielo — stavba realizuje. Nevyplýva to ani z ďalších ustanovení Obchodného zákonníka upravujúcich zmluvu o dielo v § 536 až § 565. V prejednávanej veci bol objednávateľom diela - „Stavba chaty L. - Ing. J.“, žalovaný, t. j. právnická osoba A., ktorý nebol vlastníkom pozemku, na ktorom sa stavba stavala, a nebol ani vlastníkom tejto rekonštruovanej stavby. Z obsahu spisu vyplýva, že vlastníkom diela - rekonštruovanej stavby bol svedok Ing. J. Teda, Ing. J nebol objednávateľom diela, ako je to nesprávne uvádzané v mimoriadnom dovolaní. Skutočným objednávateľom diela bol žalovaný, s ktorým bol žalobca v zmluvnom vzťahu na základe predmetnej uzatvorenej zmluvy o dielo, z ktorej vyplývali pre obidve zmluvné strany vzájomné práva a povinnosti tak, ako správne zhodnotil odvolací súd, aj súd prvého stupňa. Jednou z povinností žalovaného, ako objednávateľa diela, bolo podľa § 546 Obchodného zákonníka zaplatiť žalobcovi, ako zhotoviteľovi, dohodnutú cenu diela. Súd prvého stupňa a odvolací súd po vykonanom dokazovaní, vzhľadom na výšku dohodnutej ceny diela 500 000,- Sk a rozsah prác, ktoré žalobca skutočne na diele vykonal, ju ustálil na 450 000,- Sk. Táto ustálená výška odplaty za práce vykonané na diele nebola predmetným mimoriadnym dovolaním napadnutá v zmysle § 243h ods. 1 O. s. p., preto ju dovolací súd v tomto dovolacom konaní nepreskúmal.

Žalovaný bol teda povinný zaplatiť žalobcovi 450 000 - Sk. Zo zhodného tvrdenia účastníkov konania vyplýva, že žalovaný uhradil žalobcovi sumu 300 000,- Sk. Ďalšiu sumu 100 000 - Sk, ktorú mal podľa tvrdenia žalovaného a generálneho prokurátora v mimoriadnom dovolaní uhradiť žalobcovi svedok Ing. J., nemožno považovať za plnenie na záväzok žalovaného voči žalobcovi z predmetnej zmluvy o dielo, pretože Ing. J. nebol účastníkom tohto zmluvného vzťahu. Túto povinnosť mal podľa § 546 Obchodného zákonníka výlučne objednávateľ diela. Na splnenie záväzku žalovaného zaplatiť žalobcovi cenu diela aj zmysle ustanovenia § 324, ktoré komplexne upravuje zánik obchodných záväzkov ich splnením a je kogentným ustanovením zákona, treba, aby tento záväzok splnil dlžník - žalovaný, a nie tretia osoba – Ing. J.

Podľa § 531 Občianskeho zákonníka kto sa dohodne s dlžníkom, že preberá jeho dlh, nastúpi ako dlžník na jeho miesto, ak na to dá veriteľ súhlas. Súhlas veriteľa možno dať buď pôvodnému dlžníkovi, alebo tomu, kto dlh prevzal. Kto bez dohody s dlžníkom prevezme dlh zmluvou s veriteľom, stane sa dlžníkom popri pôvodnom dlžníkovi. Zmluva o prevzatí dlhu vyžaduje, aby sa uzavrela písomnou formou.

Žalovaný v konaní nepreukázal a ani netvrdil, že by došlo k zmene predmetného záväzku zo zmluvy o dielo v osobe dlžníka podľa citovaného ustanovenia § 531 Občianskeho zákonníka, a že dlh žalovaného voči žalobcovi v rozsahu 100 000,- Sk mal namiesto neho splniť Ing. J. Ak by aj skutočne Ing. J uhradil žalobcovi 100 000,— Sk bez dohody so žalovaným o prevzatí tejto časti dlhu žalovaného voči žalobcovi a bez súhlasu žalobcu na takúto zmenu v osobe dlžníka, nemohla by sa táto platba považovať za splnenie časti záväzku žalovaného voči žalobcovi z predmetnej zmluvy o dielo.

Z uvedených dôvodov sa dovolací súd nestotožnil s dôvodmi mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, dospel k záveru, že odvolací súd, aj súd prvého stupňa vec správne posúdili, a preto mimoriadne dovolanie smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu, ktoré nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.] zamietol (§ 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 243b ods. 1 O. s. p.).

Žalobcovi, ktorý mal v konaní o mimoriadnom dovolaní úspech, dovolací súd nepriznal náhradu trov tohto konania, lebo si ich náhradu neuplatnil (§ 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 243b ods. 4 O. s. p. a § 224 ods. 1 O. s. p. a § 151 ods. 1 O. s. p.).

18.

ROZHODNUTIE

Ak bolo iné poškodenie zdravia pri práci, zistené podľa právnych predpisov účinných do 1. januára 2004, prejednané a uznané za iné poškodenie zdravia pri práci na Celoslovenskom konzultačnom dni o chorobách z povolania, treba ho považovať za chorobu z povolania.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. januára 2009, sp. zn. 7 So 134/2088)

Krajský súd v T. rozsudkom z 1. apríla 2008 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovanej z 20. novembra 2007, ktorým určila, že žalobca nemá nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia (ďalej len „SSU“) v dôsledku iného poškodenia zdravia pri práci, ktoré utrpel 24. júna 1993.

Krajský súd rozhodnutie žalovanej považoval za vecne správne. Podľa jeho právneho názoru žalobcovi bolo 24. júna 1993 zistené iné poškodenie zdravia pri práci, a to laryngitis chronica hyperplastica, ktoré nebolo zaradené do zoznamu chorôb z povolania podľa prílohy č. 1 vyhlášky č. 149/1988 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení. Toto ochorenie je považované za chorobu z povolania až od 1. januára 2004 na základe jej zaradenia do zoznamu chorôb z povolania podľa prílohy č. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Zákon však osobitne upravil podmienky odškodnenia choroby, ktorá bola zistená pred jej zaradením do zoznamu chorôb z povolania a to tak, že obmedzil jej zistenie dobou troch rokov pred jej zaradením do zoznamu chorôb z povolania. Krajský súd považoval za nespornú skutočnosť, že choroba laryngitis chronica hyperplastica bola žalobcovi zistená v roku 1993, t. j. viac ako tri roky pred jej zaradením do zoznamu chorôb z povolania, ku ktorému došlo 1. januára 2004. Z uvedeného dôvodu nebolo možné vyhovieť žalobcovi a priznať mu zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia podľa § 6 vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia, pretože nejde o odškodniteľný nárok podľa § 13 a § 99 zákona o sociálnom poistení.

Proti rozsudku krajského súdu podal včas odvolanie žalobca a žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil a rozhodnutie žalovanej zrušil a vrátil jej vec na nové konanie. Zároveň si uplatnil aj náhradu trov konania pred prvostupňovým aj odvolacím súdom. Namietal, že v konaní nebol riadne zistený skutkový stav a tvrdil, že súd sa pri rozhodovaní riadil nesprávnym právnym záverom, lebo postup pri priznávaní iného poškodenia zdravia bol rovnaký, ako pri priznávaní chorôb z povolania, preto sa podľa jeho názoru aj odškodnenie musí riadiť rovnakými pravidlami. Poukázal na rozsudok Krajského súdu v T. z 15. marca 2007, potvrdzujúci rozsudok Okresného súdu P. z 29. septembra 2006, na základe ktorého mu bolo priznané mimoriadne zvýšenie náhrady za SSU o 200 bodov podľa § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia.

Žalovaná sa k odvolaniu žalobcu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, podľa § 250ja v spojení s § 246c Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu treba vyhovieť.

Z o d ô v o d n e n i a :

Úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu (ďalej len „pracovný úraz“) a choroby z povolania, ako aj nároky z nich vyplývajúce od 1. januára 2004 upravuje zákon o sociálnom poistení.

Podľa § 251 ods. 1 tohto zákona pracovný úraz a choroba z povolania uznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 sa považujú od 1. januára 2004 za pracovný úraz a chorobu z povolania podľa tohto zákona.

Podľa § 99 ods. 1 zákona o sociálnom poistení poškodený má nárok na náhradu za bolesť a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa osobitného predpisu (zákon č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v žnem neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“).

Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. na bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku úrazu a iného poškodenia na zdraví, ktoré bolo spôsobené pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona a ak ide o chorobu

z povolania z takej choroby, ktorá bola zistená pred týmto dňom, sa vzťahujú doterajšie predpisy (vyhláška č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia).

Podľa § 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 3/1965 Zb.“) bolesti a sťaženie spoločenského uplatnenia spôsobené úrazom, chorobou z povolania alebo iným poškodením na zdraví (ďalej len „poškodenie na zdraví“) sa odškodňujú jednorazovo.

Podľa § 3 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. ak niektoré poškodenie na zdraví nie je uvedené v sadzbách pripojených k tejto vyhláške, použije sa sadzba za iné poškodenie, s ktorým ho možno po stránke bolesti najskôr porovnávať.

Podľa § 4 ods. 1 vyhlášky č. 35/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje, ak poškodenie na zdraví má preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh (ďalej len „následky“). Odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia musí byť primerané povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a spoločnosti.

Podľa § 9 ods. 4 vyhlášky č. 32/1965 Zb. ak ide o chorobu z povolania, profesionálnu otravu alebo iné poškodenie zdravia pri práci, podáva posudok výlučne oddelenie (klinika) pracovného lekárstva nemocnice s poliklinikou príslušné podľa sídla pracoviska poškodeného; ak ide o také poškodenie na zdraví v odbore vojenskej správy, podáva posudok vojenská nemocnica.

Smernica č. 4/1974 Vestníka Ministerstva zdravotníctva SSR, registrovaná v čiastke 18/1974 Zb., o hlásení a evidencii chorôb z povolania, profesionálnych otráv a iných poškodení zdravia pri práci (na ktorú odkazuje k uvedenému ustanoveniu vyhlášky poznámka č. 1) vymedzuje v I. časti pojem choroby z povolania, profesionálnej otravy alebo iného poškodenia zdravia pri práci a uvádza, že pojmom „iné poškodenie zdravia pri práci sa rozumie také poškodenie zdravia, ktoré vzniklo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s nimi a nie je pracovným úrazom, chorobou z povolania ani profesionálnou otravou.

Podľa časti A. II. bod 10 prílohy vyhlášky č. 32/1965 Zb., upravujúcej postup pri odškodnení za SSU, lekár podávajúci posudok ohodnotí anatomické a funkčné predpoklady sťaženia spoločenského uplatnenia základným počtom bodov podľa ďalej ustanovených sadzieb. Ak zistené následky nie sú v sadzbách uvedené, použije sa sadzba za iné následky, s ktorými ich možno po stránke sťaženia spoločenského uplatnenia najskôr porovnávať.

Podľa lekárskej správy z 25. júna 1993, ktorú vypracovala Klinika pracovného lekárstva Fakultnej nemocnice s poliklinikou v M., bolo na základe posúdenia pacienta (žalobcu) na Celoslovenskom konzultačnom dni v Bratislave 24. júna 1993 hlásené „iné poškodenie zdravia pri práci“ podľa tabuľky IV. pol. 106. prílohy vyhlášky č. 32/1965 Zb., ktoré bolo bodovo ohodnotenú na 300 bodov. Poškodenie zdravia bolo identifikované ako laryngitis chronica hyperplastica, pričom bolo zistené, že pacient je zvrácač a nefajčiar.

V časti A. IV bod 106 prílohy vyhlášky č. 32/1965 Zb. je uvedená ako choroba z povolania profesionálna astma bronchiale, hodnotená rozpätím 200 až 1300 bodov.

V konaní pred správnym orgánom žalobca žiadal o priznanie SSU za zhoršenie zdravotného stavu, ktoré nastalo v priamej súvislosti s utrpeným iným poškodením zdravia pri práci.

Z predloženého administratívneho spisu vyplýva, že žalobca utrpel 24. júna 1993 iné poškodenie zdravia pri práci v dôsledku dlhodobého pôsobenia nepriaznivých vplyvov pracovného prostredia, ktoré v danom čase nebolo zaradené medzi choroby z povolania, lebo v tom čase platná príloha zákona neobsahovala položku s ochorením, ktoré bolo žalobcovi diagnostikované.

Uvedené ochorenie však bolo považované za iné poškodenie zdravia pri práci postavené na jednu úroveň s chorobou z povolania, lebo bolo nad akúkoľvek pochybnosť preukázané, že vzniklo v dôsledku dlhodobého pôsobenia nepriaznivých pracovných podmienok na poškodeného.

Takto bolo aj zaradené medzi choroby z povolania v zmysle časti A. IV bod 106 prílohy vyhlášky č. 3/1965 Zb. kde je uvedená ako choroba z povolania profesionálna astma bronchiale, vyčíslená rozpätím 200 — 1 300 bodov a hodnotená 300 bodmi.

Z vyjadrenia MUDr. J. K., vedúceho lekára oddelenia pracovného lekárstva a toxikológie Nemocnice s poliklinikou v P., z 15. apríla 2003 v obdobnej veci vyplýva, že „pri posudzovaní iného poškodenia zdravia pri práci

zoznam chorôb z povolania nie je definitívny, nakoľko nemôže obsiahnuť všetky možnosti poškodenia zdravia pri práci. Sú a aj boli v ňom uvedené len najčastejšie a najzávažnejšie poškodenia zdravia, ktoré majú svoje položky a slovné diagnózy choroby z povolania. Tie, ktoré nemajú označenú položku choroby z povolania, sú chorobou z povolania a od roku 1974 v zmysle uvedeného Vestníka boli hlásené ako choroba z povolania a hlásili sa, aj sa hlásia na rovnakých tlačivách ako choroby z povolania, pričom právna sila „hlásenia choroby z povolania" a „hlásenia iného poškodenia zdravia pri práci" je rovnaká. Tieto skupiny chorôb spôsobených prácou boli potom bázou na rozšírenie zoznamu chorôb z povolania pri jeho novelizácii.

Podmienkou pre možnosť hlásiť „iné poškodenie zdravia pri práci" ako chorobu z povolania bolo a je prejednanie a schválenie prípadu na Celoslovenskom konzultačnom dni o chorobách z povolania...".

Obsah uvedeného vyjadrenia vedúceho lekára oddelenia pracovného lekárstva a toxikológie odvolací súd považuje za vecne správny a aj vzhľadom na jeho záver zastáva právny názor, že aj podľa právnych predpisov účinných do 1. januára 2004 bolo aj iné poškodenie zdravia pri práci považované za chorobu z povolania, pokiaľ bolo prejednané a uznané za iné poškodenie zdravia pri práci na Celoslovenskom konzultačnom dni o chorobách z povolania, ako tomu bolo v prípade žalobcu.

Z oznámenia o výsledku šetrenia č. 1661/2007 a z posudku č. 1660/2007 z 9. augusta 2007, vypracovaného Nemocnicou s poliklinikou v P., poliklinickým oddelením pracovného lekárstva bolo preukázané, že u žalobcu došlo k zhoršeniu choroby z povolania a z uvedeného dôvodu bolo bodové ohodnotenie upravené na 800 bodov (pôvodne bolo SSU žalobcu ohodnotený na 300 bodov, na základe posudku zo 6. decembra 2004 zvýšený o 300 bodov a na základe posudku z 9. augusta 2007 zvýšený o 200 bodov).

Právny názor žalovanej, podľa ktorého iné poškodenie zdravia pri práci, ktoré utrpel žalobca, a ktoré bolo uznané za iné poškodenie zdravia pri práci na Celoslovenskom konzultačnom dni o chorobách z povolania, nemožno považovať za chorobu z povolania, lebo nie je uvedená v zozname chorôb z povolania, uvedeného v prílohe zákona o sociálnom poistení a ktorá ani nevznikla najneskôr tri roky spätne pred jeho účinnosťou (s ktorým sa stotožnil aj súd prvého stupňa), považuje odvolací súd za nesprávny z dôvodu, že podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 bolo aj žalobcove iné poškodenie zdravia pri práci považované za chorobu z povolania. Podľa § 251 zákona o sociálnom poistení preto musí byť považované za chorobu z povolania aj podľa § 8 zákona o sociálnom poistení.

Z uvedených dôvodov odvolací súd nepovažoval rozhodnutie krajského súdu za vecne správne.

Odvolací súd preto podľa § 250ja ods. 4 O. s. p. rozsudok Krajského súdu v T. zmenil, lebo neboli splnené podmienky na jeho zrušenie ani potvrdenie.

Vzhľadom na skutočnosť, že súdy pri preskúmaní rozhodnutí správnych orgánov nenahrádzajú ich činnosť, zrušil odvolací súd napadnuté rozhodnutie žalovaného a vrátil mu vec na ďalšie konanie a rozhodnutie s tým, že v ďalšom konaní bude správny orgán viazaný právnym názorom odvolacieho súdu. V záujme riadneho zistenia skutočného stavu bude jeho úlohou doplniť dokazovanie najmä na okolnosti progresie choroby z povolania a vo veci opätovne rozhodnúť.

19.

ROZHODNUTIE

Sociálna poisťovňa nie je oprávnená záväzne prepočítavať výšku náhrady za stratu na zárobku vyplácanú k 31. decembru 2003 (teda za obdobie pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení) a úrazovú rentu vypláčať od 1. januára 2004 v nižšej sume ako bola vyplácaná, a to ani vtedy, ak jej výška bola určená dohodou medzi zamestnávateľom a zamestnancom.

Ak Sociálna poisťovňa napriek tomu výšku náhrady prepočítava a faktickým postupom dávku znižuje, odníma účastníkovi právo na súdnu ochranu, zaručenú v čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. februára 2009,
sp. zn. 7 So 239/2007)

Krajský súd v B. B., rozsudkom z 12. septembra 2007, zrušil tri rozhodnutia odporkyne z 20. septembra 2006 a vec jej vrátil na ďalšie konanie, pričom navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení uviedol, že preskúmanými rozhodnutiami odporkyňa podľa § 293b zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) od 1. januára 2005 zvýšila úrazovú rentu navrhovateľa vo výške 351,- Sk mesačne o 7,54 %, teda o 27,- Sk. Mesačne mu od uvedeného dňa vyplácala spolu sumu 378 - Sk mesačne, od 1. júla 2005 sumu 417 - Sk mesačne a od 1. júla 2006 sumu 442,- Sk mesačne na základe zákonných zvýšení. Krajský súd dospel k záveru, že z preskúmaných rozhodnutí nemožno zistiť, ako odporkyňa zistila výšku úrazovej renty, vyplácanej po 1. januári 2004 a či od účinnosti zákona o sociálnom poistení, t. j. od 1. januára 2004 bolo začaté konanie, v ktorom došlo k zmene výšky úrazovej renty, ktorá sa do 31. decembra 2003 vyplácala ako náhrada za stratu na zárobku vo výške 7 597,- Sk. Podľa názoru krajského súdu je na posúdenie veci rozhodujúce rozhodnutie, ktorým došlo k zníženiu úrazovej renty od 1. januára 2004 a v prípade, ak je toto rozhodnutie nepreskúmateľné, potom je nepreskúmateľné aj rozhodnutie o zvýšení úrazovej renty od 1. januára 2005.

Rozsudok súdu prvého stupňa napadla odporkyňa včas podaným odvolaním. Namietala, že nemá právny podklad na prehodnotenie rozhodnutia o nárokoch, o ktorých bolo rozhodnuté pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení. Súčasne uviedla, že podľa zistenia pobočky Sociálnej poisťovne B. B. zamestnávateľ vyplácať navrhovateľovi náhradu za stratu na zárobku v nesprávne určenej výške, preto prikrčila k prepočtu tejto náhrady, takže od 1. januára 2004 bola úrazová renta vyplácaná v sume zistenej po prepočítaní. Odporkyňa teda nevydala žiadne rozhodnutie o znížení úrazovej renty, iba určila výšku náhrady patriacej pred 1. januárom 2004, ktorá bola potom transformovaná na úrazovú rentu. Z uvedených dôvodov žiadala, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

Navrhovateľ žiadal rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť ako vecne správny.

Najvyšší súd, ako súd odvolací (§ 250s ods.2 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok a dospel k záveru, že odvolanie odporkyne nie je dôvodné.

Podľa § 272 ods. 3 prvej vety zákona o sociálnom poistení náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003, a nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, sa považujú od 1. januára 2004 za úrazovú rentu, a to v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003.

Medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že navrhovateľovi bola k 31. decembru 2003 vyplácaná náhrada za stratu na zárobku a že nárok na jej výplatu trval aj po tomto dni (pozri čl. 50 až 52 súdneho spisu).

Z § 272 ods. 3 zákona o sociálnom poistení vyplýva, že v prípade vyplácania náhrady za stratu na zárobku k 31. decembru 2003 a nároku na jej výplatu aj po tomto dni sa úrazová renta vypláca v sume, v akej patrila k 31. decembru 2003. Pokiaľ sa hovorí o „sume, v akej patrila do 31. decembra 2003“, v danom prípade treba za túto sumu považovať sumu v akej bola náhrada za stratu na zárobku vyplácaná, lebo výška náhrady k 31. decembru 2003 nebola medzi navrhovateľom a jeho zamestnávateľom sporná. Odporkyňa bola preto bez ďalšieho povinná prevziať výplatu úrazovej renty vo výške, v ktorej bola náhrada vyplácaná k 31. decembru 2003 a znova posudzovať nárok na jej poskytovanie alebo meniť jej výšku by mohla len v prípade zmeny pomerov.

Zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení totiž odporkyňa nevyplýva oprávnenie prepočítavať výšku náhrady za stratu na zárobku vyplácanú k 31. decembru 2003 (t. j. za obdobie pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení) a úrazovú rentu vypláčať od 1. januára 2004 v nižšej sume ako bola vyplácaná, a to aj vtedy, ak nedošlo k

súdnemu sporu medzi navrhovateľom a zamestnávateľom k 31. decembru 2003. Prepočítanie, ktoré vykonala odporkyňa je v skutočnosti rozhodovaním o výške dávky pred 1. januárom 2004 a na takéto rozhodovanie odporkyňa nie je oprávnená.

Ak žalovaná prepočítava výšku náhrady a v skutočnosti svojím postupom žalobcovi vypláca nižšiu sumu, ako vyplýva z právoplatného súdneho rozhodnutia alebo z dohody medzi navrhovateľom a jeho zamestnávateľom, potom odníma účastníkovi právo na súdnu ochranu.

Takéto právo však odporkyňa zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva. Jej postup je preto v rozpore s čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého každý má nárok na súdnu ochranu.

Treba zdôrazniť, že záväzným podkladom pre odporkyňu pri prevzatí výplaty náhrady za stratu na zárobku (považovanej po 1. januári 2004 za úrazovú rentu) je právoplatný rozsudok súdu v prípade, ak už o výške náhrady rozhodol súd, alebo dohoda medzi zamestnávateľom a zamestnancom (ktorá môže byť písomná, ale aj ústna, prípadne urobená mlčky).

Rovnako pre odporkyňu, ako pre účastníkov konania, a ako aj pre všetky orgány štátu, alebo pre osoby, ktorým štát zveril rozhodovanie na úseku verejnej správy (odporkyňa je pritom osobou, ktorej štát rozhodovanie na úseku verejnej správy zveril zákonom), je výrok právoplatného rozsudku súdu záväzný. Len zrušením výroku rozsudku súdu spôsobom, uvedeným v procesných predpisoch, možno výrok právoplatného rozsudku súdu zrušiť alebo zmeniť.

Rovnaké účinky, ako právoplatný rozsudok má aj dohoda účastníkov, ktorá je pre nich tiež záväzná od okamihu, keď sa jej účastníci zhodli na jej obsahu (ak zákon nepredpisuje iné náležitosti).

V konkrétnej veci odporkyňa nepreukázala, že by došlo k zrušeniu dohody alebo rozhodnutia o výške náhrady za stratu na zárobku.

Nedovolený je preto postup odporkyne, ak ako orgán verejnej správy (právnická osoba na ktorú štát preniesol výkon štátnej správy) svojím konaním nerešpektuje dohodu účastníkov (alebo právoplatné rozhodnutie súdu, ak bolo o náhrade prípadne rozhodnuté). Takýmto konaním odporkyňa vytvára podmienky na vykonanie kontrolných opatrení zo strany štátu s dôsledkami, ktoré kontrolné opatrenia môžu mať za následok.

Odporkyňa 1. januára 2004 vstúpila do práv a povinností zamestnávateľa navrhovateľa, ktorý zodpovedal za pracovný úraz, nemohla preto jednostranným právnym úkonom meniť obsah zmluvy o odškodnení pracovného úrazu. Ak sa domnievala, že dohoda medzi zamestnávateľom a pracovníkom o odškodnení pracovného úrazu (alebo choroby z povolania) nezodpovedala zákonu, mohla sa s návrhom na vyslovenie neplatnosti takejto zmluvy obrátiť na súd, ktorý je oprávnený o jej neplatnosti rozhodovať. Len súdnym rozhodnutím mohla dosiahnuť iné odškodnenie pracovného úrazu, než je to, na ktorom sa účastníci dohodli.

Takýto dôkaz (súdne rozhodnutie o neplatnosti dohody o výške náhrady za stratu na zárobku) o nesprávnej výške poskytovanej náhrady však odporkyňa nepredložila, preto nemožno zistiť, na základe akej právne významnej skutočnosti nevychádzala z výšky náhrady, na ktorú mal navrhovateľ nárok k 31. decembru 2003.

Nemožno pritom opomenúť skutočnosť, že aktívne legitimovaná na podanie návrhu na vyslovenie neplatnosti dohody o výške náhrady je len odporkyňa, lebo len ona môže mať právny záujem na vyslovení neplatnosti takejto dohody. Navrhovateľ by žalobou o vyslovení jej neplatnosti nemohol dosiahnuť ochranu svojich práv, ale práve naopak, výrokom súdu o jej neplatnosti by mohol byť len ukrátený. Nemôže mať preto právny záujem na podaní žaloby a nie je preto osobou, ktorá je oprávnená domáhať sa súdnej ochrany v konaní o vyslovenie neplatnosti dohody o poskytovanej náhrade.

Podľa § 293b zákona o sociálnom poistení úrazová renta a pozostalostná úrazová renta vyplácané pred 1. januárom 2005 sa zvyšujú od 1. januára 2005 o 7,54 % sumy úrazovej renty alebo pozostalostnej úrazovej renty vyplácané ku dňu zvýšenia.

Výška náhrady za stratu na zárobku vyplácaná k 31. decembru 2003 je rozhodujúca na určenie základu pre zvýšenie úrazovej renty od 1. januára 2005 podľa § 293b zákona o sociálnom poistení.

Vzhľadom na to, že z predloženého administratívneho spisu odporkyne nie je zrejmé, v akej výške bola náhrada za stratu na zárobku navrhovateľovi vyplácaná k 31. decembru 2003, odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie o zvýšení úrazovej renty od 1. januára 2005 je nepreskúmateľné.

V ďalšom konaní bude úlohou odporkyne zadovážiť si dostatok podkladov na zistenie výšky, v akej bola náhrada za stratu na zárobku vyplácaná k 31. decembru 2003, v tejto výške ju od 1. januára 2004 považovať v zmysle § 272 ods. 3 zákona o sociálnom poistení za úrazovú rentu a aj ju vyplácať. O zvýšení úrazovej renty podľa § 293b zákona o sociálnom poistení od 1. januára 2005 rozhodne znovu, pričom zvýšenia o príslušné percentá odvodí od sumy, v akej bola náhrada za stratu na zárobku vyplácaná k 31. decembru 2003 (nie až po tomto dni).

20.

ROZHODNUTIE

Sociálna poisťovňa môže po 1. januári 2004 prepočítať, opraviť, upraviť výšku náhrady za stratu na zárobku alebo rozhodnúť o zániku nároku na náhradu, vyplácanú k 31. decembru 2003 a považovanú po tomto dni za úrazovú rentu len vtedy, ak došlo k zmene pomerov podľa zákona o sociálnom poistení.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. februára 2009,
sp. zn. 7 So 241/2008)

Krajský súd v B. B. rozsudkom z 11. septembra 2007 zrušil rozhodnutie odporkyne z 2. mája 2007, ktorým určila, že navrhovateľ má od 1. januára 2004 do 31. decembra 2004 nárok na úrazovú rentu vo výške 10 728,- Sk mesačne podľa § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v žnem neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), ktorá sa podľa § 293b zákona o sociálnom poistení zvyšuje od 1. januára 2005 o 7,54 % na sumu 11 537,- Sk mesačne, podľa § 293e ods. 2 písm. e) zákona o sociálnom poistení sa zvyšuje od splátky splatnej po 30. júni 2005 o 7,5 % sumy úrazovej renty patriacej k 30. júnu 2005 na celkovú sumu 12 403,- Sk mesačne a podľa § 89 ods. 7 v nadväznosti na § 82 ods. 1 a 3 zákona o sociálnom poistení v súlade s opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 229/2006 Z. z. zvyšuje od 1. júla 2006 o 5,95 % sumy úrazovej renty patriacej k 30. júnu 2006 na celkovú sumu 13 141,- Sk mesačne s tým, že na uvedenú sumu bude mať navrhovateľ nárok do zmeny podmienok rozhodujúcich pre priznanie nároku na úrazovú rentu, na jej výplatu alebo na určenie jej sumy podľa zákona o sociálnom poistení. Týmto rozhodnutím odporkyňa zároveň zrušila rozhodnutie z 28. februára 2005, rozhodnutie z 11. júla 2005 a rozhodnutie z 12. júla 2006. Zároveň krajský súd vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie a zaviazal odporkyňu k povinnosti nahradiť navrhovateľovi 6 439,- Sk trov právneho zastúpenia do 15 dní.

V odôvodnení uviedol, že žiadne zákonné ustanovenie nespĺnomocňuje odporkyňu, aby opravila, prepočítala, alebo iným spôsobom zasiahla do nárokov na stratu na zárobku vyplácaných do 31. decembra 2003. Odporkyňa sama, bez akéhokoľvek rozhodnutia, svojvoľne znížila predtým vyplácanú náhradu za stratu na zárobku a len v liste zo 6. septembra 2006 vysvetlila svoj postup, hoci sama uviedla, že na prepočet týchto nárokov do 31. decembra 2003 nemala právomoc. Napriek tomu nedovoleným spôsobom zasiahla do nárokov navrhovateľa nadobudnutých pred 1. januárom 2004. Ďalšími rozhodnutiami už vykonávala len valorizáciu renty. Až na námietky navrhovateľa, ktorý listom z 13. marca 2006 poukázal na bezdôvodne krátenú rentu v priemere asi 1 000,- Sk mesačne od 1. júla 2002 do 13. marca 2006, reagovala odporkyňa tak, že urobila kontrolný prepočet výšky náhrady straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti navrhovateľa a zistila, že tieto dávky boli vyplácané nesprávne. Z jej vyjadrenia vyplýva, že len opravila nárok navrhovateľa podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Krajský súd považoval napadnuté rozhodnutie odporkyne za nezákonné, nepreskúmateľné, vydané na základe nesprávneho právneho názoru, z ktorých dôvodov ho aj zrušil s tým, že odporkyňa je povinná vo veci opätovne rozhodnúť v súlade so zákonom o sociálnom poistení pri rešpektovaní nárokov navrhovateľa pri vyplácaní náhrady za stratu na zárobku k 31. decembra 2003.

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie odporkyňa. Navrhla napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Uviedla, že rozhodnutie z 2. mája 2007 bolo vydané v súlade s platnou právnou úpravou. Tvrdila, že ak právny predpis upravuje náhradu za stratu na zárobku k 31. decembru 2003 a nároku na jej výplatu aj po tomto dni, úrazová renta sa vypláca v sume, v akej patrila do 31. decembra 2003 za predpokladu, že suma je určená a vypočítaná v súlade s platnými právnymi predpismi a v správnej výške. Nemohla preto pokračovať vo výplate transformovanej úrazovej renty v nesprávnej výške, keď zistila nezákonnosť postupu zamestnávateľa pri náhrade straty na zárobku, ale bola povinná zo zákona upraviť jej výšku od 1. januára 2004. Uviedla, že navrhovateľovi nárok na výplatu náhrady straty na zárobku v sume 15 293,- Sk, ktorú mu zamestnávateľ vypláca] v mesiacoch júl až december 2003 mesačne nevznikol a nevznikol mu ani nárok na výplatu transformovanej úrazovej renty v sume 14 928,— Sk, v ktorej ju vyplácala odporkyňa po prevzatí výplaty plnení, vyplývajúcich zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri chorobe z povolania, ktorú potom zvyšovala tak, ako je zrejmé z výroku preskúmaného rozhodnutia.

Navrhovateľ vo vyjadrení k odvolaniu navrhol napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 250s O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že odvolanie odporkyne nie je dôvodné.

Z o d ō v o d n e n i a :

Podľa § 272 ods. 3 zákona o sociálnom poistení, náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003 a nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, sa považujú od 1. januára 2004 za úrazovú rentu, a to v sume v akej patrili do 31. decembra 2003.

Zo súdnych aj z administratívnych spisov vyplýva, že navrhovateľovi bola 20. júna 1991 zistená choroba z povolania a od tohto dňa mu bol priznaný čiastočný invalidný dôchodok úrazový pre ochorenie kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín, spôsobené pri práci s vibračnými nástrojmi. K ochoreniu došlo u zamestnávateľa Rudné bane, š. p., v B. S.

Podľa § 272 ods. 1 zákona o sociálnom poistení od 1. januára 2004 Sociálna poisťovňa, pobočka B. B. prebrala od zamestnávateľa Rudné bane, š. p., B. S. výplatu plnení vyplývajúcu zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri chorobe z povolania. Odporkyňa podľa listu zo 6. septembra 2006 navrhovateľovi pri prevzatí výplaty plnenia na základe údajov pobočky od 1. januára 2004 nesprávne vyplácala úrazovú rentu v sume 12 187,- Sk, po zvýšení od januára 2005 v sume 13 106 - Sk, od 1. júla 2005 v sume 14 089-Sk a od 1. júla 2006 v sume 14 928,- Sk mesačne (naposledy za mesiac september 2006). Bez akéhokoľvek rozhodnutia vykonala prepočet výšky úrazovej renty k 31. decembru 2003 a navrhovateľovi len uvedeným listom vysvetľovala, akým spôsobom k uvedeným sumám dospela.

Hoci odporkyňa nespochybňuje skutočnosť, že podľa § 272 ods. 3 zákona o sociálnom poistení, sa vypláca náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti k 31. decembru 2003 a nároku na jej výplatu aj po tomto dni ako úrazová renta v sume, v akej patrila do 31. decembra 2003, ani skutočnosť, že navrhovateľovi k 31. decembra 2003 bola vyplácaná náhrada za stratu na zárobku zamestnávateľom a že ju vyplácal na základe dohody, ktorá bola pre nich záväzná od okamihu, keď sa na jej obsahu zhodli, „vo výške ním uvedenej v dobrej vôli“, rešpektuje výšku náhrady len vtedy, ak je podľa jej právneho názoru vypočítaná v súlade s právnymi predpismi v správnej výške. Len v uvedených prípadoch akceptuje prevzatie výplaty tejto sumy ako sumy úrazovej renty vo výške vyplácanej zamestnávateľom k 31. decembra 2003.

Napriek tvrdeniu odporkyne, že nemôže rozhodovať za predchádzajúce obdobie, v skutočnosti spätne znižuje úrazovú rentu navrhovateľa, ktorá mu bola vyplácaná k 31. decembru 2003.

Zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení odporkyňa nevyplýva právo prepočítavať, opraviť, upraviť výšku náhrady za stratu na zárobku vyplácanú k 31. decembru 2003 (t. j. za obdobie pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení) a vlastne tak spätne znížiť uznaný nárok zamestnávateľom a úrazovú rentu vyplácať od 1. januára 2004 v nižšej sume, ako bola vyplácaná ako patrila k 31. decembru 2003 aj bez sporu medzi navrhovateľom a jeho zamestnávateľom, ktorý mu zodpovedá za škodu na zdraví. Prepočítanie výšky dávky a jej výplata v nižšej sume, ako patrila k 31. decembru 2003 bez toho, aby došlo po 1. januári 2004 k zmene pomerov, je v skutočnosti rozhodovaním o náhrade za stratu na zárobku pred 1. januárom 2004, ktoré odporkyňa nepatrí.

Navyše, prepočítaním výšky náhrady len faktickým postupom odníma účastníkovi právo na súdnu ochranu, pričom zo žiadneho zákonného ustanovenia jej právo na nové prepočítanie výšky náhrady nevyplýva.

Odporkyňa dňom 1. januára 2004 vstúpila do práv a povinností zamestnávateľa navrhovateľa, ktorý zodpovedal za škodu vzniknutú navrhovateľovi chorobou z povolania do 31. decembra 2003 a nemohla len jednostranným právnym úkonom meniť obsah dohody uzavretej medzi nimi. Ak sa domnievala, že dohoda medzi zamestnávateľom a pracovníkom o odškodnení (stanovení výšky škody, mesačnej renty) choroby z povolania nezodpovedala zákonu, mohla sa návrhom na vyslovenie neplatnosti takejto zmluvy obrátiť na súd, ktorý je oprávnený o jej neplatnosti rozhodovať. Len súdnym rozhodnutím mohla dosiahnuť iné odškodnenie choroby z povolania, než to, na ktorom sa účastníci dohodli.

Takýto dôkaz (súdne rozhodnutie o neplatnosti dohody o výške náhrady za stratu na zárobku) o nesprávnej výške poskytovanej náhrady však odporkyňa nepredložila, preto nemožno zistiť, na základe akej právne významnej skutočnosti nerešpektovala výšku náhrady, na ktorú mal navrhovateľ k 31. decembru 2003 nárok.

Výška náhrady za stratu na zárobku vyplácaná k 31. decembru 2003 je rozhodujúca na určenie základu pre zvýšenie úrazovej renty od 1. januára 2005 podľa § 293b zákona o sociálnom poistení, od 1. júla 2005 podľa § 293e ods. 2 písm. e) zákona o sociálnom poistení, od 1. júla 2006 podľa § 89 ods. 7 v nadväznosti na § 82 ods. 1 až 3 zákona o sociálnom poistení a v súlade s opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 229/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov a na zvyšovanie renty v ďalšom období.

Vzhľadom na skutočnosť, že výška náhrady za stratu na zárobku, ktorá navrhovateľovi patrila a bola vyplácaná k 31. decembru 2003, nezodpovedá výške náhrady, ktorú odporkyňa za čas od 1. januára 2004 vyplácala aj po úpravách, odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie o zvýšení úrazovej renty od 1. januára 2005 a v ďalších obdobiach na základe preskúmaného rozhodnutia, je nepreskúmateľné.

V ďalšom konaní bude úlohou odporkyne vyplácať navrhovateľovi sumu úrazovej renty od 1. januára 2004 vo výške, v akej vyplácal zamestnávateľ navrhovateľovi náhradu za stratu na zárobku k 31. decembru 2003 a v tej výške ju od 1. januára 2004 považovať v zmysle § 272 ods. 3 zákona o sociálnom poistení za úrazovú rentu a aj ju vyplácať. O zvýšení úrazovej renty podľa § 293b zákona o sociálnom poistení od 1. januára 2005 odporkyňa rozhodne znovu, pričom zvýšenia o príslušné percentá odvodí od sumy, v akej bola náhrada za stratu na zárobku vyplácaná k 31. decembru 2003 (nie až po tomto dni).

Z týchto dôvodov odvolací súd podľa § 219 O. s. p. rozsudok krajského súdu, ako vecne správny, potvrdil.